

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1902. Andra Kammaren. N:o 15.

Onsdagen den 26 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande februari.

§ 2.

Anmälades och godkändes:

statsutskottets förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar, och

n:o 5, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m.;

dels ock till Riksdagens skrivelse, n:o 6, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

sammansatta stats- och bankoutsiktets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 7, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus, samt

n:o 8, till fullmäktige i riksbanken, i samma ämne; samt

Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelse, n:o 1, till Konungen, angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare,

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 2, för häradshöfdingen m. m. O. Berger att vara Riksdagens justitieombudsman, samt

n:o 3, för revisionssekreteraren m. m. C. E. Leijonmarck att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Andra Kammarens Prot. 1902. N:o 15.

§ 3.

Enligt förut fattadt beslut företogos nu val af tjugufyra valmän och sex suppleanter för utseende af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter omröstningarnas slut hafva blifvit utsedde till:

valmän:

herr	<i>O. Anderson</i> i Hasselbol	med 196 röster
"	<i>H. Andersson</i> i Vestra Nöbbelöf	" 196 "
"	<i>R. E. L. Darin</i>	" 196 "
"	<i>J. H. G. Fredholm</i>	" 196 "
"	<i>G. Jansson</i> i Krakerud	" 196 "
"	<i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan	" 196 "
"	<i>C. G. Johansson</i> i Aflösa	" 196 "
"	<i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	" 196 "
"	<i>J. Nydal</i>	" 196 "
"	<i>P. Pehrson</i> i Törneryd	" 196 "
"	<i>C. Persson</i> i Stallerhult	" 196 "
"	<i>N. Svensson</i> i Olseröd	" 196 "
"	<i>N. Wallmark</i>	" 196 "
"	<i>E. Wijk</i>	" 196 "
"	<i>T. Zetterstrand</i>	" 196 "
"	<i>A. Henricson</i>	" 195 "
"	<i>L. P. Malmén</i>	" 195 "
"	<i>E. F. W. Meyer</i>	" 195 "
"	<i>O. Persson</i> i Killebäckstorp	" 195 "
"	<i>N. Åkesson</i>	" 194 "
"	<i>C. I. Carlsson</i> i Norra Smedstorp	" 189 "
"	<i>K. A. Staaff</i>	" 122 "
"	<i>S. M. Olsson</i> i Sörnäs	" 112 "
och	<i>S. A. G. Sundberg</i>	" 110 "

Närmast i röstetal kom herr *H. Öhngren* med 87 röster.

suppleanter:

herr	<i>O. H. Ström</i>	med 177 röster
"	<i>L. J. Jansson</i> i Djursåtra	" 176 "
"	<i>E. Norman</i>	" 176 "
"	<i>G. N. T. af Callerholm</i>	" 175 "
"	<i>G. Olofsson</i> i Ävik	" 173 "
och	<i>W. T. Lundgren</i>	" 149 "

Närmast i röstetal kom herr *H. Öhngren* med 8 röster.

Ordningen emellan herrar *Jansson* i Djursåtra och *Norman* bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 12, 13, 14, 15 och 16.

§ 5.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om inrättande af nya tjenster vid statens jernvägar m. m.

Punkten 1.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Under *punkten 2* hemstälde utskottet, att Riksdagen, med bifall till den af Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen derom gjorda framställning, måtte medgifva att, derest t. f. öfverdirektören och chefen för trafikafdelningen inom jernvägsstyrelsen, distriktschefen Axel Rudolf Corin blefve af Kongl. Maj:t konstituerad till öfverdirektör och chef för samma afdelning, till Corin måtte från och med den dag, han blefve konstituerad, af jernvägstrafikmedlen utanordnas ett personligt lönetillägg af 2,100 kronor för år räknadt, hvilket belopp dock, i den mån Corin intjenade ålderstillägg såsom öfverdirektör, eller för den händelse genom reglering af öfverdirektörens för trafikafdelningen i aflöningsreglementet nu uppförda aflöning ökning i aflöningsförmånerna för denne kunde komma att inträda, skulle minskas med belopp, motsvarande ålderstillägget eller ökningen.

Om personligt lönetillägg åt A. B. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

Vid punkten var fogad reservation af herrar *Persson* i Stallerhult, *Larsson* i Mörtlösa, *Månsson*, *Sjö*, *Odqvist*, *Olsson* i Fläsbro, *Svensson* i Olseröd och *Norberg*.

Utskottets ifrågavarande hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lemnades till

Herr *Persson* i Stallerhult, som anförde: Herr talman! Jag för min del har ej kunnat vara med om att inom utskottet tillstyrka den föreliggande punkten, utan jag är en bland dem, som i denna punkt reserverat sig; och det är med anledning af denna min reservation som jag nu begärt ordet.

Här föreslås, att, för den händelse en namngifven person inom jernvägsförvaltningen blefve konstituerad eller förordnad till en annan befattning inom samma förvaltning, han skulle erhålla ett personligt lönetillägg under vissa vilkor. Detta är väl en nyhet, som man bör vara försiktig med att understödja. Då Riksdagen varit med om att reglera lönerna för embetsverket, har väl Riksdagen därför icke velat blanda sig i frågan om hvilka personer embetsverkets myndigheter komme att föreslå eller utnämna. Här öfvergifver man nu detta väl

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

bepröfvade system och slår in på en annan väg, nemligen den, att vederbörande myndigheter skola gå och uppsöka vissa personer och så att säga ackordera med dem, huru mycket de skola hafva utöfver hvad de ha förut, i fall de tillträda en annan befattning än den de förut bekläda. Och sedan man ackorderat med den och den personen, kommer man till Riksdagen och säger: här har man lyckats att få en person, som är lämplig för ifrågavarande befattning, men det är omöjligt att få honom att öfvertaga befattningen med bibehållande af den reglerade lönen, utan man måste bereda honom en ekonomisk förmån utöfver denna lön. Och då skall Riksdagen godkänna en sådan uppgörelse. Jag kan ej se annat än att man på detta sätt bryter sönder löneregleringen, och ett godkännande af detta förslag skulle draga med sig i släptåg många andra dylika förslag. Derigenom komme Riksdagen att få ytra sig om tillsättningen af nästan alla högre tjänstebefattningar. Jag hoppas därför, att Andra Kammarren vill stå på den ståndpunkten, att den icke befattar sig med utnämningar och besättande af vissa tjänstebefattningar, derest sådant föreslås af vederbörande högre myndigheter.

Här är det visserligen icke fråga om ett stort belopp — det gäller ju endast 2,000 kronor, hvilket belopp dessutom kommer att minskas med åren — men i alla fall tänker man sig, att jernvägsstyrelsen väl kunnat leta reda på en lämplig person bland de högre tjänstemännen inom jernvägsförvaltningen, som velat åtaga sig befattningen mot den reglerade lönen. Men nu kommer man i stället och säger: det finnes blott en enda, som kan sköta befattningen, men han har inkomster förut till högre belopp än denna befattning skulle medföra, och därför måste man bereda honom en ekonomisk förmån utöfver den ordinarie lönen. Sedan kommer man till Riksdagen med begäran om lönetillägg; och i fall valet vid detta ackorderingssystem faller på en person med ännu högre förutvarande aflönning, blir det af Riksdagen åskade lönetillägget naturligtvis ännu större.

Jag tror, att Riksdagen gjorde klokt i att låta Kongl. Maj:t och jernvägsstyrelsen i detta hänseende handla såsom dem bäst synes med iakttagande af de en gång fastställda löneregleringsbestämmelserna, så att vederbörande myndigheter fortfarande, såsom hittills varit vanligt, få tillsätta ledigvordna tjänster, och Riksdagen ej behöfver befatta sig med dylika utnämningsfrågor.

Nu kan man ju säga, att jernvägsstyrelsen komme i ett ganska svårt läge, om Riksdagen nu afslår den gjorda framställningen. Och det säges äfven i den kongl. propositionen, att det då blefve synnerligen svårt att förmå någon att taga denna befattning, ja, det säges der att, om ej denna person öfvertager ifrågavarande befattning, man skulle nödgas vända sig till dem, som ej ha nog hög rang eller tjänst inom jernvägsförvaltningen, hvilket åter skulle rubba de gamla goda befordringsgrunder, som förut följts. Och det uttalas der vidare, att de privata intressena, de enskilda jernvägsbolagen eller enskilda industrigrenar, taga ifrån jernvägsförvaltningen dugande tjänstemän, som eljest skulle kunna komma i fråga. Ja, dessa båda påstående kunna ju vara sanna, men om jag tänker på motsvarande befattningar hos privatbanorna och särskildt på den bana, som först står omtalad i

den kongl. propositionen, nemligen Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg, så finner jag, att verkställande direktören vid denna bana, som har en inkomst af 15,000 kronor, har så att säga kommit från statsjernvägarne tjenstemannakår. Hade deremot denne person funnits kvar vid statens jernvägar och der innehaft lägre rang än jernvägsstyrelsen tycks anse nödig för befordran till öfverdirektör, så är det möjligt, att han då ej ifrågasatts till denna befattning. Men det har dock visat sig, att de enskilda jernvägsförvaltningarna vågat till höga befattningar taga personer, som förut icke innehaft några högre platser, utan mera underordnade sådana. Och jag tror ej, att det skulle väcka anstöt eller framkalla klander åtminstone hos den stora allmänheten, om ett sådant system äfven följdes inom statens jernvägsförvaltning, så att den, som innehade en lägre befattning, men visade sig duglig att sköta en högre, ifrågakomme vid tillsättandet af bättre aflönade och därför äfven högre och ansvarsfullare befattningar. Men att gå till väga på det sättet går ej för sig i statens jernvägsförvaltning, utan der följer man den här föreslagna vägen att ackordera och sedan komma till Riksdagen med begäran om acceptering af ett dylikt ackordsystem. Förhåller det sig verkligen så, att inom tjenstemännen vid statens jernvägar, der det dock finnes ett så ofantligt stort antal tjenstemän, det blott finnes en enda person, som är lämplig sköta denna lediga plats, vore det bedräfligt stält med denna tjenstemannakår, det vågar jag här uttala. Jag hoppas dock, att fattigdomen ej är så stor, utan att, om Riksdagen nu afslår den gjorda framställningen och den namngifne i så fall ej åtager sig befattningen mot den reglerade lönen, den lediga platsen ändock komme att besättas med en duglig person.

Jag har velat nämna detta såsom motiv, hvarför jag för min del reserverat mig vid denna punkt; och jag ber, herr talman, att med anledning af det anförda få yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som statsutskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Svensson* i Olseröd.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Den plats som nu skall besättas inom jernvägsstyrelsen är af en synnerligen stor betydelse för hela vårt jernvägsväsen. Öfverdirektören och chefen för trafikafdelningen åligger det nemligen att leda och ordna trafiken inom hela vårt utsträckta jernvägsnät, hvilket är särskildt svårt att öfvervaka, därför att det har så ovanligt stor längd och berör orter med mycket växlande och olika förhållanden. Statens jernvägar hafva, som herrarne torde erinra sig, på senare tiden genom den nya regleringen blifvit indelade i vissa trafikdistrikt. Öfverdirektören för trafikafdelningen skall nu tillse att distriktsförvaltningarna med derunder lydande trafikinspektörer m. fl. på likformigt och riktigt sätt utföra sina åligganden beträffande trafiken. Han har att ansvara för en utgiftsstat som går upp till mer än 10 millioner kronor. För jemförelsens skull kan jag nämna, att postverkets stat, sådan den faststälts för 1902, går på cirka 12 millioner, och att telegrafverkets stat belöper sig på endast cirka 1 $\frac{1}{2}$ million, och då

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

hafva ändå båda dessa verk en chef och många byråchefer jemte honom. Den stat, som öfverdirektören för trafikafdelningen, närmast generaldirektören naturligtvis, ansvarar för, är alltså nästan lika stor som postverkets hela stat. Man kan deraf inse, huru likt påliggande denna befattning är. Den man som skall sköta densamma kan lätteligen, utan att man om honom rättvisligen kan påstå, att han har gjort något tjenstefel eller dylikt, förorsaka en minskning i trafikinkomsterna, om han saknar den nödiga erfarenheten, öfverblicken och energien. Saknar han dessa egenskaper, så att han icke genast kan gifva sina order, när ett telegram eller annan underrättelse kommit om något som måste företagas, så kunna på en kort stund utgifter förorsakas som äro oerhördt stora och många, många gånger större än hela hans aflöning. Det är således nödvändigt att tillse att man får den ifrågavarande platsen besatt med en person, som har en sådan utbildning, att han kan på vederbörligt sätt motsvara de stora fordringar, som måste ställas på honom. Man kan icke besätta denna plats med unga och oerfarna personer, eller med personer som icke längre tid haft befäl öfver andra, som redan hunnit längre i sin verksamhet; man bör ej heller välja någon som redan är gammal, så att för honom afskedets stund redan nalkas. Man måste hafva en erfaren man, som är i sin krafts dagar och af hvilken man ännu under en följd af år kan vänta ett godt, kraftigt och energiskt arbete.

När jernvägsstyrelsen hade att utse efterträdare till den person, som under så många år med stor framgång skött denna ansvarsfulla plats, måste den tänka på nu nämnda förhållanden. Af dem som tillspordes var det ingen annan, som ville svara ja, än just Corin — jag nämner hans namn, eftersom det står i handlingarne. Han sade: »ja, jag skall åtaga mig denna befattning, enär jag är intresserad för detta verk och der fått min utbildning; jag skall antaga anbudet, för så vidt mig beredes den inkomst, att jag med familj kan existera lika bra som på den lön jag nu har». Förut när lockelser kommit från enskilda håll att förmå honom att lemna statens tjenst och taga emot högre aflönade befattningar, svarade han: »nej, man skall vara trogen det arbete man åtagit sig; jag har fått min utbildning och utkomst här, därför skall jag tjena qvar i samma verk». Deraf ser man, att mannen är sådan, att han har karakter och vilja att fullfölja hvad han har börjat; det har han ådagalagt redan genom detta sitt uppträdande.

Det vore emellertid förhastadt att döma blott af detta. Men den ifrågasatte personen har, under den långa tid han tjenstgjort, först såsom maskiningeniör, derefter såsom maskindirektör, och efter år 1898 års ingång såsom distriktschef i det tredje distriktet, ådagalagt, att han har sådana trafiktekniska och andra tekniska insigter, att han är lämplig att blifva trafiköfverdirektör. Innehafvaren af denna befattning bör nemligen hafva kännedom afven om, huru maskinerna verka och arbeta, huru mycket man kan belasta dem, och huru man kan med hänsyn till deras förmåga af arbete ordna tågen. När man lyckats få en man sådan som den ifrågavarande att svara ja, måste man se till, att han icke förlorar något på bytet af plats.

I utskottets utlåtande fins det redogjort för huru man beräknat den lön han skulle komma att få genom det personliga lönetillägget på 2,100 kronor, och det är ju meningen att detta skall minskas i den mån han såsom öfverdirektör intjenar sina ålderstillägg. Det personliga lönetillägget kommer alltså att i en framtid väsentligen minskas.

Det är icke för mycket — det kan jag försäkra herrarne — att man betalar en öfverdirektör för trafikafdelningens och i allmänhet för de tekniska afdelningarne inom jernvägsstyrelsen med högre lön än för närvarande är fallet.

Den siste ärade talaren sade, att man väl skulle kunna hitta på några andra lämpliga personer. Den kontanta lön Corin såsom distriktschef innehar är den högsta, näst öfverdirektörernas, som man kan ernå inom jernvägsförvaltningen. Men samma lön innehafves äfven af maskindirektörerna och bandirektörerna, med det undantag likväl att en distriktschef har i denna sin egenskap ett tillägg af 500 kronor, som till honom utgår, när han är i tjänstgöring. Han har således 500 kronor mer än de sistnämnda direktörerna.

Det finns ingenting orimligt i den tanken, att en maskindirektör eller bandirektör skulle kunna blifva öfverdirektör för trafikafdelningen, men nu har det icke gått för sig, utan här hafva vi en distriktschef som åtagit sig att blifva det. Men för att göra det begär han den nu ifrågasatta ersättningen.

Jemför man den med hvad de enskilda banorna betala sina högre tjänstemän — det omtalas ju i utskottets utlåtande — så finner man, att den i alla fall icke på något sätt kan anses vara för hög. Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg, som är 341 km. lång, betalar sin verkställande direktör 15,000 kronor och hans närmaste man 7,000 kronor. Gefle—Dala jernväg, som är 196 km. lång, aflönar sin verkställande direktör med likaledes 15,000 kronor samt trafikdirektören med 6,400 kronor jemte 2 ålderstillägg å 500 kronor och dessutom inqvarteringsersättning å 1,200 kronor, d. v. s. han kommer upp till 8,600 kronor. Vid Uppsala—Gefle jernväg, som är 175 km. lång, har verkställande direktören 12,000 och trafikchefen 8,000 kronor o. s. v. Jag vill icke trötta herrarne med att läsa upp alla siffrorna ur betänkandet. Jag ber dock att få tillägga, att äfven vid banor af mycket mindre betydelse än de i statsutskottets utlåtande omnämnda enskilda jernvägarne hafva de verkställande direktörerna eller trafikcheferna löner som oftast betydligt öfverstiga dem, som statens öfverdirektörer få och åtminstone sällan understiga dem, och då äro dessa banor sådana som hafva omkring 80, 90 eller 100 kilometers längd, under det att statens jernvägar för närvarande hafva inemot 4,000 kilometers längd. Det är alldeles orimligt att begära, att en person skall göra en personlig ekonomisk uppoffring för att taga en högre och ansvarsfullare tjänst.

Att taga en yngre man — à la bonne heure! Om man också lyckades leta upp en lämplig sådan, skulle han emellertid komma i en skef ställning; han skulle icke få det rätta inflytandet på det stora hela. Han skulle icke, förr än efter många års arbete, kunna komma i sådant läge, att han utöfvade den nödiga öfversigten och kontrollen, han skulle först sent kunna få den pondus gentemot de andra,

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

som den man får, hvilken genom sitt arbete och sin verksamhet redan visat, att han eger de för platsen nödiga förutsättningarne.

Jag får därför, på grund af hvad jag anført, på det allra lifligaste anhålla att herrarne icke instämna med reservanterna, utan taga utskottets förslag. Jag gör det i statens eget välförstådda intresse, ty det är af vigt att jernvägsförvaltningen skötes på det allra bästa sätt. De summor, som genom underlåtenhet hos öfverdirektören för trafikafdelningen kunde gå förlorade för staten, äro vida större än den lilla summa, som det här är fråga om.

Här föreligga dessutom inom många grenar af jernvägsförvaltningen, särskildt inom trafikafdelningen, stora reformarbeten. Reglementen skola omarbetas, trafiken skall i flera fall omordnas och förändras m. m.

Vidare hafva vi frågorna om samtrafiken, om zontariffen med flera, som vänta på sin lösning — låt vara att dessa frågor för det närvarande egentligen särskildt tillhöra en taxebyrå, de kräfva dock samarbete med trafikbyrån, och inom den egentliga trafikafdelningen förestå mycket stora och viktiga reformer, till hvilka man redan gjort förarbeten. Man kan då icke komma och taga en ny man, som skall sätta sig in i allt så godt som från början, ty då blefve det ett ideligt stampande i leran, och man kommer ingen vart. På de andra afdelningarne äro flere reformer redan genomförda eller under utförande, men på trafikbyrån återstår ofantligt mycket att göra.

Det är således af yttersta vigt för statens jernvägars eget intresse att få rätta mannen på rätta platsen. När vi litet hvar inom styrelsen allvarligt försökt att finna en lämplig man och nu tro oss hafva funnit den som motsvarar de fordringar vi ställt på honom, vore det bra beklagligt, om man af sådana hänsyn, som här i kammaren framhållits, icke skulle bifalla hvad Kongl. Maj:t begärt af Riksdagen och statsutskottet tillstyrkt.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sjö: Såsom herrarne finna, har jag jemte sju andra af kammarens ledamöter inom utskottet reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet kommit; och jag vill för den skull här angifva de skäl, som föranledt denna min från utskottets hemställan afvikande mening.

Jag ber då att få erinra herrarne om, att det icke är längre tid tillbaka än fem år, sedan Riksdagen reglerade jernvägstjenstemännens och jernvägsbetjentes löner till hvad de nu äro. Man hade då tänkt sig, att den då uppgjorda staten skulle ha längre bestånd och att man ej så snart skulle börja försöka förrycka de en gång bestämda lönerna. Att göra försök i den riktningen kan väl ej vara sundt och förenligt med god ordning och billighet. Detta fick man äfven uttaladt under förledet års riksdag, då motioner väcktes rörande ökning af löneförmånerna för kontorsbiträdena jemte några underordnade betjente vid statens jernvägar. Då hade utskottet ett annat uttalande än det nu föreliggande, ehuru det väl kan synas, som om dess utlåtanden med så kort tids mellanrum bort vara något så när likartade. Jag skall blott tillåta mig att uppläsa några få rader af moti-

veringen för det afslagsyrkande å dessa motioner, hvori statsutskottets betänkande då utmynnade. Utskottet säger: »Då det måste vara i hög grad betänkligt att vidtaga jemkningar i lönevilkoren för särskilda klasser af personalen, utan att tillförlitlig utredning förebragts särskildt om den inverkan, en sådan åtgärd skulle utöfva på dessa klassers ställning i förhållande till den öfriga tjenstepersonalen, finner sig utskottet icke böra tillstyrka de i förevarande motioner föreslagna löneförbättringar.»

Jag anser, såsom jag nyss antydde, att man bör uttala sig på ungefär samma sätt i fråga om den lönetillökning, som nu är i fråga, då man ju här begär ett lönetillägg af 2,100 kronor. Lönen är såsom bekant 6,400 kronor, hvartill komma två ålderstillägg å sammanlagdt 1,000 kronor. Lönen skulle således, inberäknadt den ökning, som här är begärd, bli 9,500 kronor med afdrag af intjenade ålderstillägg. Man kan ju tycka, att det vore tillräckligt med 7,400 kronor, såsom ju bestämdt är; och det är gifvet, att om vi nu besluta i enlighet med Kongl. Maj:ts och jernvägsstyrelsens förslag, så komma alla öfriga öfverdirektörer i jernvägsstyrelsen jemte hela den öfriga raden af tjenstemän med samma anspråk på löneförbättring. Detta säges äfven här i betänkandet, der det i jernvägsstyrelsens yttrande heter:

»Då med nuvarande aflöningsbestämmelser svårigheter att, på sätt som vederborde, besätta äfven andra befattningar än öfverdirektörstjänsterna förefunnes, särskildt i de fall, då förflyttning borde ske från linien till styrelsen, hade styrelsen nemligen trott lämpligast, att de uti nu ifrågavarande hänseende erforderliga allmänna ändringar i gällande bestämmelser föresloges i ett sammanhang, och förty ansett sig icke redan nu böra påyrka en allmän lönereglering för öfverdirektörerna.»

Dermed är sagdt, såsom vi litet hvar kunna finna, att vi först skola taga denna öfverdirektör och gifva honom 2,100 kronor. Men dermed är också gärdet uppgifvet, och sedermera kommer nog turen till de andra öfverdirektörerna. Ty man kan väl icke gerna begära, att dessa, som hafva samma tjänstgöring som den nu ifrågavarande, skola åtnöja sig med mindre aflöning än han.

Den lönereglering hvad jernvägspersonalen beträffar, som för 5 år sedan fastställdes, tillkom efter grundlig ompröfning. En komité var tillsatt för utarbetande af förslag i ämnet. Förslaget remitterades först till jernvägsstyrelsen, som rätt mycket tummade på detsamma, derefter kom det till Kongl. Maj:t och dess regering samt slutligen till Riksdagen, der det genomgick skärselden i utskott och kamrar. Man kan under sådana förhållanden tycka, att det är litet för hastigt att redan nu komma fram med ett sådant förslag, som här är i fråga, och dermed rubba den en gång fastställda lönestaten.

Hvad vidare angår påståendet, att man icke skulle kunna få någon annan lämplig person för platsen än distriktschefen Corin, förefaller det mig ganska besynnerligt. Det säges här i betänkandet på sid. 9:

»Om således öfverdirektörbefattningarna icke torde kunna besättas från det högre liniefuget vid statsbanorna och icke heller från de enskilda jernvägarne s män, skulle således egentligen endast återstå

Om personligt lönetillägg åt A. E. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

att beklåda dem med sådana tjänstemän vid statens jernvägar, hvilka ännu icke varit så länge i tjänst, att de kunnat nå till afdelningsföreståndareplatser å linien. Men att de yngre och mindre erfarne befattningshafvarne skulle såsom regel förbigå och taga befälet öfver de äldre och erfarnare, kunde tydligen icke vara ändamålsenligt och med verkets sanna intresse förenligt.»

Det skulle således icke vara med verkets sanna intresse förenligt, om man kunde söka upp en för platsen lämplig person bland det yngre liniebefälet. För min del anser jag, att det skulle vara med verkets sanna intresse förenligt, om man kunde finna en ung driftig karl, villig att inträda i jernvägsstyrelsen och sköta denna öfverdirektörsbefattning.

Herrarne minnas lika väl som jag, att för icke många år sedan satt här i kammaren som ledamot en ung jernvägstjänsteman. Han blef uppmärksamrad icke blott såsom framstående inom sitt fack utan äfven som riksdagsman. Han mottog, som känt är, en förfrågan, om han icke ville åtaga sig verkställande direktörskapet för ett enskildt jernvägsbolag. Och det gjorde han. Men han hyste, enligt hvad som sagts mig, ganska stora betänkligheter der vid lag. Ty han visste, såsom vi veta litet hvar, att statens kaka är den säkraste och bästa. Den i statens tjänst anstälde har nemligen icke allenast sin lön med konstitutorial eller fullmakt, utan äfven sedermera sin rundliga pension. Han mottog emellertid platsen efter det han fått vissa garantier för dess bibehållande. Men hade man framhållit denna person efter förtjänst, så hade man kanske haft den förmågan att påräkna. Och förfore man alltid på det sättet, att man toge vara på förmåga och duglighet, hvar den än funnes, så kan jag icke tro annat än att man skulle kunna finna unga, kraftiga, dugande män ute på linien, vare sig för byråafdelningen eller ban-, maskin- och trafikafdelningarna. Der finnes dugligt folk i mängd, och om man använde någon af dem, skulle det långt ifrån skada. Nej, det skulle blifva en sporre för de yngre, om de finge se, att det hjälpte att arbeta, för att på så sätt blifva belönad och efter förtjänst framhållen.

Det har sagts af generaldirektör Nordström, att den plats, som nu skall besättas, är synnerligen betydelsefull med afseende å vårt stora jernvägsnät. Ja, derom vill väl ingen tvista med honom. Men just för den skull vill man också hafva en ung och duglig karl på denna plats. Och vi få komma ihåg, att distriktschefen Corin redan har ett vidsträckt verksamhetsfält, så att icke kommer han att sakna sysselsättning.

Slår man in på den bogen, att man gifver löneförhöjning, så snart man vill hafva den eller den dugliga personen, så tror jag, att man sannerligen går litet för långt. Jag tror att vi böra hålla såväl i detta som i alla andra fall.

Vi finna af en liten redogörelse som utdelades i kammaren i går, att resultatet af de svenska statsbanornas förvaltning sannerligen icke är lysande. Jag vill dermed ingalunda säga, att jag icke tror, att statens jernvägar skötas på bästa sätt. Men besynnerligt är, att det skall förekomma en sådan tillbakagång med afseende på inkomsterna. Detta kan icke annat än frappa både den ene och den andre.

Medan statens jernvägar för fem år sedan eller 1897 lemnade en nettoinkomst af 4,62 procent, har samma inkomst förlidit år 1901 utgjort allenast 2,29 procent, allt af jernvägarnas kapitalvärde. Den har således under denna korta tidrymd nedgått med mer än hälften. Det är sannerligen siffror, som tala.

Jag kan för den skull, herr talman, icke komma till annat resultat i den nu föreliggande frågan än den förste talaren gjorde, nemligen att yrka afslag å utskottets hemställan.

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Den siste ärade talaren sade, att samma hinder förefunnes för beviljande af nu föreslagna personliga lönetillägg som i fråga om en löneroglering, omfattande hela klasser af jernvägstjenstemän och betjente. Jag tror för min del icke, att detta är fallet. Här är det fråga om att för en viss tjänst erhålla en person, som man anser därför lämplig; och då får man betala honom hvad som är behöfligt. Men en allmän löneroglering för en hel klass af personer är deremot något helt annat, något mera vidtomfattande, som bör ses ur andra synpunkter.

Det är mycket sant, såsom samma talare påpekade, att jernvägsstyrelsen varit betänkt på att samtidigt föreslå en löneroglering jemväl för de andra öfverdirektörerna, väl kännande de svårigheter, hvarmed det torde vara förenadt att finna för dessa befattningar dugliga personer i den konkurrens, som råder icke allenast med de enskilda banorna utan äfven med industriella företag. Men styrelsen ansåg sig icke böra göra detta af det skäl — hvilket också är angifvet i betänkandet — att jernvägsstyrelsen liksom öfriga embetsverk och myndigheter genom nådigt cirkulär den 25 oktober 1901 fått sig anbefaldt att inom maj månad innevarande år inkomma med förslag till ny löneroglering för jernvägspersonalen. Det har då synts jernvägsstyrelsen lämpligare att behandla alla lönerogleringsfrågor äfven styrelsens, i ett sammanhang. Och är det äfven därför, som det i jernvägsstyrelsens skrifvelse i föreliggande ärende omnämnes, att det ifrågasatta personliga lönetillägget skulle minskas i den mån genom den i utsigt ställda allmänna lönerogleringen ökning af öfverdirektörens för trafikafdelningen löneförmåner komme att inträda.

Den siste ärade talaren nämnde om en och dugande tjänsteman vid statens jernvägar, som varit ledamot af denna kammare och sedermera förflyttats till ett annat versamhetsfält.

Ja, han var emellertid icke någon ung man i en lägre tjänstegrad. Han var maskindirektör, således en man med samma aflöning som nu ifrågavarande till öfverdirektör föreslagna person, om man undantager de 500 kronor, som en distriktschef åtnjuter, därför att han utöfvar denna funktion. Den person, som den siste ärade talaren omnämnde, tillhörde således den kategori af jernvägstjenstemän, hvaribland man i främsta rummet borde ha att välja det högsta befälet.

Det är alldeles gifvet, såsom jag nyss här påpekade, att den person, som skall fylla den lediga plats, hvarom nu är fråga, nödvändigt måste ega en mångårig och allsidig erfarenhet inom jernvägs-

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

väsendet. Det finnes inga läroböcker, inga examina eller något sådant, som gör honom kompetent dertill, utan uteslutande det nedlagda arbetet inom facket och den erfarenhet, som derunder vunnits, samt den kännedom om författningar, cirkulär och reglementen rörande jernvägstjensten, som är så oundgängligen nödvändig för den, som skall sköta denna befattning. Och alla dessa förutsättningar kan ingen annan ega än den, som avancerat längre inom verket.

Det är många omständigheter, som göra det svårt och sällsynt att finna dugliga personer på det yngre stadiet. Och det inträffar, att bland dem, som visa sig framstående genom begåfning, arbetsförmåga, driftighet och hela sitt uppträdande, den ene efter den andre lockas bort. Ju mer man förminskar framtidsutsigterna för tjänstemännen, dess större blifva svårigheterna att få bibehålla de dugligaste bland dem. En sak som denna har således en ganska vidtutseende och omfattande betydelse.

Den siste ärade talaren nämnde vidare, att statsjernvägarnes inkomstprocent hade sjunkit. Ja, detta är ett ledsamt faktum. Men det kommer att inom kort vinna sin fullständiga förklaring i den skrifvelse, som kommer att af jernvägsstyrelsen aflätas med anledning af en embetsskrifvelse från statsrådet och chefen för civildepartementet, deruti denne begärt upplysning om möjliga besparingar inom jernvägsadministrationen m. m.

Det är fullt riktigt, att efter 1898, hvilket år var i alla afseenden ett klangår, ett nedgående i jernvägarnas behållning inträffat. Detta har emellertid varit särskildt beroende på de höga kolpris, som på de senare åren varit rådande. Under det att år 1897 engelska stenkol kostade 11,20 kronor per ton, kostade de år 1900 22,33 kronor per ton. Endast kolprisens höjning har vållat mer än hälften af behållningens minskning. Kolprisen ha visserligen under det sista året å nyo fallit, men ingalunda till den låga punkt, der de stodo 1897; och öfriga konsumtionsartiklar samt arbetsprisen, som närmast efter det året stego alldeles enormt, hafva ännu icke fallit så mycket, att det kommit tillbaka till sitt ursprungliga läge. Alla driftkostnader ha sålunda blifvit väsentligt större än förut, och i år visar sig derjemte en trafikminskning. Det industriella läget inom landet är för närvarande icke sådant — och det var förhållandet redan i fjol — att inkomsterna per produktiv enhet kunna vara desamma som de voro 1897—98.

De industriella förhållandena inom landet jemte höjningen i arbetsprisen och af priset på konsumtionsartiklar är det således som förorsakat, att inkomstprocenten är mindre, hvartill kommer, att bannätet är väsentligen längre än hvad det var 1897. Det har nemligen tillökats med banor, som ännu icke äro fullt upparbetade, utan fortfarande draga dryga omkostnader, men hvilka efter all sannolikhet inom några år komma att upparbetas och ge inkomster. Det torde nemligen vara herrarna bekant — ty ganska många af herrarna är det nog som ha att göra med jernvägar, — att de första åren en jernväg är i gång, är det vanligen mycket knaggligt med inkomsterna; men sedan trafikanterna och allmänheten börjat begagna sig af desamma i större utsträckning, blir det bättre.

Det är således icke svårt att visa, hvaraf inkomstprocentens minskning beror. Men icke skall man ännu mera bidra till denna minskning genom att underlåta att sätta lämpligt folk på de platser, som just äro af vikt, när det gäller jernvägarnes trafikinkomster.

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Herr von Friesen: Herr talman! Ehuru jag i utskottet icke har reserverat mig mot det beslut, till hvilket utskottet har kommit, kan jag dock icke anse, att det är en lycklig lösning utaf frågan, som här af utskottet föreslås, ej heller att det är under lyckliga omständigheter, som frågan har blifvit bragt under Riksdagens pröfning. Det förefaller mig, i fall man håller sig till den principiella sidan af saken, hvilken af den förste ärade talaren utvecklats, som om det skulle vara ett högst oegentligt sätt, att, såsom här ifrågasatts, Riksdagen, sedan den fastställt en lönestat, skulle bevilja personliga lönetillägg vid sidan af denna lönestat. Jag har nu begärt ordet egentligen för att framhålla detta, på det att man icke skall tro, att det är min och de mångas mening, som med mig deltagit i detta beslut, att det är en lycklig väg, på hvilken man nu slagit in. Vi anse tvärtom, åtminstone jag, att den leder åt ett mycket farligt håll. Ty om man skall draga personliga frågor under representationens pröfning, förlorar representationen den objektivitet, som den bör intaga i förhållande till statsförvaltningen. Nu har af chefen för jernvägsstyrelsen framhållits de stora meriter, som ifrågavarande tjänsteman har, och jag vill visst icke bestrida detta. Men en annan gång skulle det kunna hända, att bakom den på detta sätt gynnade står en annan person, som af honom blifvit förbigången. Då skulle herrarna få se, hvilken diskussion vi här skulle få, när det gälde att afgöra, huruvida icke den person, som förbigåtts, vore den rätte mannen för platsen, i synnerhet om han dessutom kanske nöjde sig med de löneförmåner, som voro uppförda på stat. Jag har vid flere tillfällen, visserligen icke i riksförsamlingen, men i en annan representativ församling, strängt opponerat mig mot detta system af personliga lönetillägg, och denna opposition vidhåller jag och kan icke annat än beklaga, att en sådan fråga kommit under Riksdagens pröfning.

Jag frågar mig sjelf: har det verkligen varit nödvändigt att på detta, i riksdagsannalerna oerhörda sätt lösa denna fråga? Har icke någon möjlighet förefunnits att på normalt sätt få fram denna fråga för Riksdagen? Man har här sagt, att den lönerogering, som verkställdes för jernvägsstyrelsen, gjordes på ett otillfredsställande sätt. Hade det då icke varit möjligt att få ändringar i denna lönerogering, så att man sluppit att komma fram med ett sådant förslag som detta?

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Alldeles oerhördt är väl icke ett sådant personligt lönetillägg inom statsförvaltningen. Jag tror, att i Kongl. Maj:ts statsverksproposition till denna Riksdag på åttonde hufvudtiteln finnes förslag om dylikt lönetillägg, ett personligt lönetillägg, som utgått i 11 år, hvarje gång på grund af Riksdagens beslut. Derjemte före-

Om personligt lönetillägg åt A. B. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

komma inom sjelfva den förvaltning, till hvilken den nu ifrågavarande tjänstemannen hör, personliga lönetillägg, enligt den af Kongl. Maj:t och Riksdagen för fem år sedan fastställda staten. Ty det heter der, att tjänsteman, hvilken inom distrikten förflyttas från en befattning till en annan med högre arvode, likväl är, derest han på den förra befattningen intjenat ålderstillägg samt hans sammanlagda löneförmåner i den gamla tjänsten uppgå till mera än i den nya, berättigad att erhålla personligt lönetillägg, intill dess löneförmånerna i den nya befattningen uppgå till samma belopp, som han förut åtnjutit i den gamla. Detsamma är stadgadt vid förflyttning från distrikten till styrelsen äfvensom vid förflyttning inom styrelsen. Hela denna princip, om jag så må kalla det, eller detta sätt för lönens utgående är således icke inom jernvägsförvaltningen någon nyhet. Men jag är alldeles ense både med den förste talaren på skaraborgsbanken och talaren på stockholmsbanken deri, att man skall vara mycket försiktig med att använda detta aflöningssätt, och jag går gerna så långt att jag, på de skäl, som nu anförts, medger, att det icke är lämpligt.

Men, mina herrar, äfven om jag erkänner, att detta icke är ett lämpligt aflöningssätt, får man i alla fall medge, att det finnes något, som heter force majeure, och här fans, det har af chefen för jernvägsstyrelsen redan utredts, för Kongl. Maj:t icke något annat sätt. Vi bli strandsatta, i fall Riksdagen skulle afslå detta personliga lönetillägg för Corin. Det är icke så, som talaren på skaraborgsbanken sade, att Kongl. Maj:t eller jernvägsstyrelsen icke velat vända sig till andra personer, som icke ha så hög rang och samhällsställning. Nej, det är icke den höga rangen eller den höga samhällsställningen, som man uppställt såsom fordran på innehafvaren af denna befattning, utan det är så, mina herrar, hvilket chefen för jernvägsstyrelsen också visat, att för beklädandet af denna plats fordras så mycken erfarenhet uti jernvägsförvaltningen och sådan öfverblick öfver hela jernvägsadministrationen, att man icke kan, huru lofvande, skickliga och egnade att ingifva framtidsförhoppningar de unge jernvägstjänstemännen än må vara, hos dem förutsätta den erfarenhet och öfning som erfordras. Det är skälet, hvarför man icke kan gå till de unga. Visserligen hörde jag talaren på kronobergsbanken säga, att han med säkerhet kunde uppvisa andra dugliga och unga krafter, som man kunde påräkna för denna befattning, men några sådana ha vi icke haft tillgång till. Om så olyckligt skulle vara, att Riksdagen icke bifaller denna framställning, skulle jag bli honom synnerligen tacksam, om han ville ställa sin erfarenhet och sitt vetande till chefens för jernvägsstyrelsen och mitt förfogande.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om att talaren på kronobergsbanken visst råkade göra en felräkning, då han uppgaf, att, i händelse denna framställning bifölles, öfverdirektören Corin skulle komma upp till en aflöning af 9,500 kronor. Han inräknade då de båda ålderstilläggen, men jag tror att han förbisåg, att det är uttryckligen sagdt, att detta personliga lönetillägg, som är i fråga, skall minskas i samma mån som han intjent ålderstillägg. Lönen kan således icke gå längre än till 8,500 kronor.

Jag skall icke upprepa hvad som sagts på den sida, som försvaret den ifrågavarande propositionen. Det är visadt, hvilka fordringar, som måste uppställas på denna befattnings innehafvare, hvaraf framgår, att det fölt, inom hvilket Kongl. Maj:t och jernvägsstyrelsen haft att söka lämpliga personer för skötandet af befattningen, är mycket begränsadt. Det är också visadt, att på de enskilda jernvägarnes område kan man icke gå. Der kan man icke finna någon, ty dessa jernvägar betala sina skickliga chefer så mycket i lön, att statstjensten för dem icke erbjuder någon lockelse. Den lockelse, som anställning i statens tjenst med ty åtföljande pension förut erbjöd, och som förmådde personer att, trots den mindre lönen, välja sådan tjenst, denna lockelse har på de senare åren, när man tänker på de enskilda jernvägarne, allt mer förlorat i styrka, just derigenom att de enskilda jernvägarne börjat kontraktsevenligt tillförsäkra sina chefer pensionsrätt. Dit kan man således icke gå. Och såsom här är visadt, har man icke kunnat finna någon annan bland statsjernvägarnes egna tjänstemän. Ty hur dugliga krafter der än finnas — och det konstaterar jag med glädje — kan man icke till en sådan plats välja de unga, utan man måste hålla sig till dem, som äro mera erfarne. Och vänder man sig till desse, så finner man, att de hafva så pass stora aflöningar på sina respektive platser, att de föredraga att bibehålla dem framför att t. ex. taga en öfverdirektörstjenst, med den aflöning, som dermed är förknippad. Den, som vi ansågo i alla afseenden fullt lämplig, kunde sålunda med fullt fog uppställa sådana vilkor, att han icke i ekonomiskt hänseende på något sätt skulle bli lidande genom att mottaga den nya befattningen, och under sådana förhållanden hade Kongl. Maj:t och jernvägsstyrelsen icke något annat val.

Det är på dessa skäl jag, i likhet med herr Nordström, anhåller att kammaren måtte bifalla statsutskottets förslag.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! Jag delar den mening, som här har blifvit uttalad på stockholmsbänken af herr von Friesen, och jag har äfven varit i tillfälle att ge uttryck deråt vid handlingen af ärendet inom utskottet. Det har således icke varit med lätt sinne jag detta oakadt biträdt utskottets förslag.

Men om man får sätta full tillit till de upplysningar, som meddelats oss här i handlingarna, så läser det väl icke kunna förnekas, att denna sak ligger uti ett brydsamt läge, och att vederbörande icke veta något bättre och säkrare sätt för frågans lösning än det, som här föreslagits. Om det hade varit möjligt att ställa upp någonting annat, som hade gifvit den tillbörliga säkerheten, ber jag att få försäkra herrarna, att god vilja icke skulle saknats inom utskottet.

Statens jernvägars förvaltning griper ju in i våra ekonomiska förhållanden på alla områden, och det ligger därför en mycket stor vikt på huru denna förvaltning skötes. När det nu säges oss, att man för den viktiga plats, hvarom här är fråga, icke lyckats och för närvarande icke har utsigt att lyckas finna en fullt lämplig person, derest den nu föreslagna icke skulle vilja mottaga ifrågavarande befattning, så ställer sig saken för mig på det sättet, att jag känner

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.

(Forts.)

ett visst ansvar för att motsätta mig detta förslag, ehuru väl jag, såsom jag redan antydt, känner mig bra litet tilltalad af sjelfva tillvägagångssättet, nemligen att bevilja ett personligt lönetillägg. Dock synes det mig som om dervid skulle finnas en, om jag så må säga, förmildrande omständighet, den nemligen att detta personliga lönetillägg skulle minskas i den mån som innehafvaren af platsen i fråga kunnat intjena ålderstillägg, eller om, vid en eventuel lönereglering, någon löneförhöjning skulle tillerkännas öfverdirektörerna.

Det är hufvudsakligen på dessa skäl som jag har biträdt statskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för civildepartementet nämnde, att personliga lönetillägg icke äro främmande för jernvägsstyrelsens stat. Ja, det må så vara, men det är väl ändå en väsentlig skilnad mellan personliga lönetillägg i allmänhet och det personliga lönetillägget i detta fall. När det är allmänt stadgadt, att vid det eller det förhållandet, när det inträffar med en person, han må heta X, Y eller Z, skall ett personligt lönetillägg träffa honom, så är detta ett personligt lönetillägg i en helt annan mening än här, då det är en viss, namngifven person, som skall hafva det personliga lönetillägget. Det betänkliga är, att det är just den personen, som skall hafva det, och ingen annan. Om den personen afgår, och det kommer en annan i stället, skall han icke hafva detta lönetillägg, eller också skall Riksdagen å nyo pröfva, om denna nya person har så utmärkta egenskaper, att äfven han bör hafva den uppmuntran, som ligger i ett sådant lönetillägg. Tänk, om *Riksdagen* skulle börja på detta sätt! Huru skulle Kongl. Maj:t taga upp det, om Riksdagen skulle säga: »Om vi få den eller den personen, då skall han få den lönen; men annars bevilja vi icke den lönen.» Är det principiellt riktigt, att dylika frågor dragas inför Riksdagens pröfning? Jag tror det icke.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet sade, att vi, som stå på denna ståndpunkt, väl kunde vara med om detta tillägg, men att vi ansågo att vi böra vara försigtiga med att bevilja dylika tillägg. Men för mig är det icke ens nog att vara försiktig. Jag vill icke alls vara med om dylika personliga lönetillägg, jag vill icke alls, att sådana skola komma i fråga.

Men herr statsrådet nämnde ock, att vi här stå inför force majeure. Ja, det gör Riksdagen. Men stod också Kongl. Maj:t inför force majeure, då denna fråga afgjordes inför Kongl. Maj:t? Det är en fråga, som jag skulle önska få besvarad. Nu är det just den uppfattningen, att vi här stå inför force majeure, som gör, att vi trots vår motvilja äro med på saken. Det är på oss man sätter knifven på strupen — för att använda ett gammalt uttryck — och säger: »bevilja detta — eller också ramlar jernvägsstyrelsen.»

Herr Persson i Stallerhult: Jag begärde ordet med anledning af ett från statsrådsbanken faldt yttrande, att beviljandet af personliga lönetillägg icke skulle vara någonting nytt, utan redan förut hafva praktiserats; men då herr von Friesen nyss besvarat detta ytt-

rande, behöfver jag icke mycket upptaga kammarens tid med denna sak.

Personliga lönetillägg under åttonde hufvudtiteln hafva emellertid, om jag icke missminner mig, funnits sedan år 1891. Det var då fråga om akademiekamreraren i Lund, hvilken stod kvar på gammal stat. När den nya löneregleringen skulle tillämpas, blef detta icke fallet beträffande ifrågavarande person, och han kom att intaga en sämre ställning än andra tjänstemän i motsvarande löneklass eller tjänstegrad. Det begärdes då för honom ett personligt lönetillägg af 1,000 kronor, så att han skulle komma upp i samma aflöningsbelopp som de, hvilka voro med honom likställda i tjänstegrad. Riksdagen beviljade icke det begärda anslaget i sin helhet, utan endast 750 kronor, så att denne person fick 250 kronor mindre än hans gelikar. Detta är således icke ett personligt lönetillägg af samma innebörd som det nu föreslagna.

På samma sätt hafva af Riksdagen personliga tillägg anslagits åt åtskilliga andra personer. Professor Söderberg i Lund — han var förut docent, tror jag — fick år 1889 ett arfvode af 1,500 kronor, hvilket belopp af en senare Riksdag höjdes till 3,000 kronor emot större tjänstgöringsskyldighet.

Men det är att märka, att i detta fall blef en särskild tjänst inrättad, befattningen ansågs behöflig, och då det fans en lämplig person att besätta den med, så inrättades densamma. På liknande sätt förhöll det sig också, då professor Pihl fick sin befattning. Här inrättades för hans skull en personlig professur vid Upsala universitet. Detta är således icke analogt med det nu föreliggande fallet. Då inrättades en tjänst för en viss framstående person. Här åter är en redan befintlig tjänst ledig och skall tillsättas, men man vill öka den lön, som redan är förenad med tjänsten.

Jag kan således icke se annat än att det här är nya, stora principfrågor som det gäller, dervid man måste gå försiktigt fram, hvarför jag nu anser bäst att yrka afslag på den gjorda framställningen.

Herr Sjö: Jag begärde ordet i anledning af herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande, då han påstod, att jag skulle hafva sagt, att jag skulle vara i tillfälle att uppvisa flere personer, lämpliga att fylla denna plats. Så var väl icke mitt yttrande. Jag sade förmodligen, att jag tror, att det såväl på byråafdelningen som på ban-, maskin- och trafikafdelningarna skulle finnas personer, som kunde sköta platsen. Och det påstår jag ännu, att det finnes. Ynkligt skulle det annars vara.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrade vidare, att man skulle blifva aldeles strandsatt, om Riksdagen icke beviljade detta anslag, så att man kunde få den ifrågavarande personen att fylla platsen. Men om denne person af en eller annan orsak skulle gå bort — vi äro icke vissa någon människa om morgondagen — hvad skulle då herr statsrådet och chefen för civildepartementet ta sig till, hvad skulle då herr generaldirektören göra? Skulle han då icke söka upp en herre på någon af de andra afdelningarna. Jo, derom är jag öfvertygad, och jag tror, att hela kammaren är enig

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

med mig häri. Det får jag säga herrarne. Och det skulle enligt mitt förmenande vara rätta sättet för att förhindra att, såsom skett någon gång, de enskilda jernvägarne tagit ifrån staten dugande krafter. Om staten sjelf eller jernvägsstyrelsen toge reda på dem, så finge den behålla dem. Och det är just här som skon klämmer. Men man skall icke draga fram andra personer än dem, som äro dugliga och dugtiga. Jag säger icke detta med afseende å Corin. Långt derifrån. Alla äro ju tvärtom ense om att han är en synnerligen dugande man.

Här är gjord en jmförelse, som jernvägsstyrelsen framlagt för utskottet beträffande löneförmånerna för öfverdirektörerna och trafikdirektörerna vid statens jernvägar och vid de enskilda jernvägarne. Man finner då, att trafikdirektören vid Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg har 7,000 kronor, under det att öfverdirektören, som har en lika befattning med denne trafikdirektör, har 7,400 kronor; han har således 400 kronor mer än denne. Man får icke förvexla denne öfverdirektör och jmföra honom med verkställande direktören vid de enskilda jernvägarne. Det får man icke, ty den verkställande direktören vid de enskilda jernvägarne är detsamma som generaldirektören vid statens jernvägar. Och jmför man de personer, som tjenstgöra på samma sätt, tror jag, att lönerna äro något så när jemställda med hvarandra. Men jag tror också, att om jernvägsstyrelsen framhållit en del andra trafikdirektörer vid de enskilda jernvägarne och icke tagit just de högst aflönade, så skulle man fått en bättre jmförelse än nu, då man till utgångspunkt för sig tagit jmförelsen ur detta fåtal, som har den högsta aflöningen. Det är detta, som gör skilnaden så stor.

Jag säger som en föregående talare, att det är en stor principfråga det här gäller. Och är det så, att detta förslag blir antaget, kan man sannerligen vänta stora lönetillökningar. Staten går i närvarande stund för jernvägen i dess helhet — icke blott tjenstemän, utan äfven betjente — till vid pass 10,000,000 kronor och skall man då gifva dem, såsom här föreslås, 15 procent i ett tag i löneförbättring, så kunna herrarne räkna ut hvad detta skulle bli. Och då vinsten på jernvägarne år 1897 var 4,62 procent, nedgick den år 1901 till endast 2,29 procent, hvadan på detta sätt det snart kan nedbringas till intet, och sådant böra vi väl ej medverka till.

Herr Larsson i Mörtlösa: Så nyligen som 1897 voro Riksdag och regering ense om en lönereglering för såväl jernvägsstyrelsen som den personal, som lyder derunder. Såvidt jag vet, var den lämpad efter de förhållanden, som då voro rådande, och dessa hafva sedan den tiden icke väsentligt förändrat sig.

Nu föreslår man här, att man skall inleda underhandlingar med en viss person om att han skall öfvertaga en tjenst för en viss uppgifven summa. Det är denna princip, som jag icke kunnat vara med om i utskottet. Jag har till följd deraf ansett det vara min pligt som utskottsledamot att reservera mig mot denna princip.

Nu ser jag emellertid och har äfven sett det förut, att förhållan-

dena verkligen äro svåra att komma till rätta med, och därför skall jag för min del icke nu framställa något särskildt yrkande.

Herr Persson i Tällberg: Då jag icke har deltagit i detta ärendes slutliga behandling inom utskottet, men väl inom afdelningen, anser jag mig böra säga, att, derest jag inom utskottet varit närvarande, jag nog till följd af den farliga princip, som det här är fråga om att införa, nödgats ansluta mig till dem, som reserverat sig i denna fråga.

Det kan visserligen vara sant, att den ifrågavarande personen är mycket lämplig för den plats, hvarom nu är fråga, och ingen har väl heller bestridt detta; men om vi slå fast den princip, man i detta fall vill få fram, så undrar jag hvar det skall komma att sluta. Ger man honom nu det begärda personliga lönetillägget, så är det ju gifvet, att, när han sedermera faller ifrån eller af annan orsak måste lemna sin ifrågavarande tjänst — han kan väl icke räkna till för everldliga tider heller — hans efterträdare, som skall utföra precis samma arbete, skall finna det besynnerligt, att han skall vara tvungen utföra det arbetet mot en lägre aflöning. Förmodligen kommer man då att söka få någon löne reglering till stånd, men ett sådant sätt att gå till väga, att genom personligt lönetillägg på förhand bestämma att lönen måste höjas, är för mig mindre smakligt.

Herr Nordström sade, att man med ljus och lykta sökt för att finna någon person, som vore lämplig för den här platsen. Om den saken vågar jag dock icke yttra mig med någon bestämdhet. I gällande aflöningsreglemente för jernvägsstyrelsen heter det, att generaldirektören har att föreslå en person till erhållande af dylik tjänst. Det ligger då nära till hands att antaga, att tjänsten först skulle förklaras till ansökan ledig, men då det vid dylika tjänsters tillsättande icke så sker, kan jag icke medgifva, att man sökt med ljus och lykta efter lämplig person, utan man har här vid lag satt ljuset under skäppan. Man har haft den förutfattade öfvertygelsen, att just den eller den personen är lämplig, och den skall man ha till tjänsten.

Jag skulle icke så mycket varit emot en löneförhöjning, om jernvägsstyrelsen beträddt en annan väg i detta fall och föreslagit, att, då den ifrågavarande personen flyttade på den nu ifrågavarande platsen, han bort få tillgodoräkna sig den tjänstetid han redan förvärfvat i den förra lönegraden. Det är en brist i aflöningsreglementet, att det icke öfver hela linien är uppdeladt i olika lönegrader, inom hvilka man finge tillgodoräkna sig tjänstgöringstiden i den förra för erhållande af ålderstillägg i annan tjänstegrad, till hvilken man befordras, äfven då befordran sker från distrikten till styrelsen och tvärt om. Genom ett sådant tillvägagångssätt hade den nu ifrågavarande personen kunnat hållas skadeslös, och en sådan princip hade icke varit så farlig att slå in på som den nu föreslagna.

Som emellertid något förslag i en sådan riktning icke nu föreligger, finnes för mig ingen anledning att yrka annat än afslag å utskottets hemställan.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman! Den ifrågavarande platsen har *icke* blifvit anslagen till ansökning ledig. Generaldirek-

Om personligt lönetillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt lönstillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

törsbefattningen tillsättes af Kongl. Maj:t; öfverdirektörstjenster tillsätts af Kongl. Maj:t efter förslag af generaldirektören, men utan att anslås lediga. Öfriga befattningar deremot — dock ej distriktschefs-befattningarna — anslås till ansökning, innan de tillsätts, somliga af Kongl. Maj:t, andra af jernvägsstyrelsen.

I förevarande fall har det således ålegat mig att taga reda på någon lämplig person att hos Kongl. Maj:t föreslå till erhållande af tjänsten i fråga, och jag kan försäkra den siste ärade talaren, att jag tillfrågat flere, dels sådana som jag personligen känner, dels ock sådana, som jag efter samråd med kamrater i jernvägsstyrelsen funnit kunna komma i åtanke. De bland dessa, som varit äldre och snart pensionsmessiga, hafva svarat nej. För öfrigt har det väl icke varit riktigt lämpligt att till öfverdirektör föreslå sådana personer, som om ett eller annat år kunna lemna sin tjänst med pension. Man måste väl skaffa en man, som, jemte det han har praktisk erfarenhet inom tjänstens olika branscher, dertill ännu har så pass mycket kvar af sin krafts dagar, att han kan påräknas för den nya tjänsten åtminstone en 10—12—15 år. Ty tätt återkommande ombyten af innehafvare utaf en så maktpåliggande befattning som den nu ifrågasvarande verka icke något godt, hvarken för verket sjelft eller för den trafikerande allmänheten eller för staten. Det förestår nu inom jernvägsstyrelsen så viktiga och stora reformarbeten, att man måste finna en person, som har erfarenhet om »hvar skon klämmer» och som kan tala om det och derigenom bidra till vidtagandet af de förbättringar som kräfvas. Vi hafva verkligen sökt efter en sådan person »med ljus och lykta» — d. v. s. det är icke ensamt jag personligen, som gjort det, utan äfven andra, som i förevarande afseende ega större personalkänedom än jag, hafva dervid varit behjpliga. Jag har alltså sökt höra mig noga för, innan jag skref till Kongl. Maj:t och sade: jag har ingen, som jag kan direkt föreslå till tjänsten, men jag har en, som kan taga densamma på förordnande och som är villig dertill, under förutsättning att han sedermera får tjänsten utan att behöfva lida afbräck i sina ekonomiska förhållanden. Sådant har det verkliga tillvägagångssättet från min sida varit.

Det kan ju nu visserligen tänkas, att de här uttalade principiella betänkligheterna kunna, såsom ju också herr statsrådet och chefen för civildepartementet medgaf, hafva ett visst berättigande; men när det gäller så stora och viktiga samhällsintressen som detta, får man låta sådana betänkligheter vika.

Jag tror, att Riksdagen skulle göra klokast och riktigast, om den nu bifolle utskottets förslag och dermed låte de svårigheter, som nu finnas, upphöra.

Herr Månsson: Det är just hvad talaren här sist vidrörde, som gjort mig synnerligen betänksam, då det gäller denna sak. Generaldirektören säger, att det skall bli en ny lönereglering. Det har utgått befallning att före den 1 juni inkomma med förslag i detta afseende. Och ändock, mine herrar, skall Riksdagen nu slå fast hvad den anser, att en öfverdirektör och chef för trafikafdelningen bör hafva. »Minst 8,500 kronor», säger man; »dannars räcker det icke.»

Det är, synes det mig, en högst betänkelig väg att slå in på. Nog hade det varit bättre, om Riksdagen hållits utanför denna sak, och att, om det varit möjligt, man gömt på detta förslag och till nästa Riksdag i det blifvande generella förslaget till ny löneroglering kommit fram med förslag till en bestämd ordinarie lön för denna tjänst.

Jag har suttit för några år sedan i en komité, som bestämde dessa löner, och chefen för civildepartementet var äfven med. Vi satte fast dessa löner, men det fans reservanter, som tyckte, att vi gått för högt, och nu några år efteråt stå vi inför ett fall sådant som detta. Det är icke bra att sätta Riksdagen i en sådan ställning som denna, och nog hade det varit väl, om det undvikits, både för regering och Riksdag. Det säger jag.

Nu skola vi slå fast denna lön af 8,500 kronor. Mindre kan man icke bjuda, men det skall vara något personligt tillägg. Hvarför skall då en annan hafva mindre än Corin? Nu skall det emellertid slås fast. Ja, jag tror icke, att det är rätt att afgöra en sak på det sättet.

Hade det åtminstone varit så, att man hållit sig inom hvad denne Corin har i den tjänstegrad, som *nu* tillhör honom, och man icke gått deröfver, då hade man haft något försvar för sitt tillvägagående. Om man hade sagt: nu har han 6,000 kronor, och bör derutöfver hafva hyresersättning för den fria bostaden i Malmö 2,000 kronor, då hade det varit något skäl. Men då man gifver honom ytterligare 500 kronor deröfver, då är det gifvet, att man säger: här är lönen; så måste den vara. Det är det, som gör en betänksam. Och om så skulle vara, mina herrar, att detta Kongl. Maj:ts förslag icke går, så är det väl icke värre, än att Corin har sitt tillfälliga arfvode af 250 kronor i månaden. Han lider på det sättet ingen skada, men Riksdagen har då icke slagit fast hvad en öfverdirektör minst skall hafva. Jag för min del tror icke, att det bör dröja mer än ett år, innan ett förslag till löneroglering bör vara framlagd för Riksdagen. Hvad är det då för skäl att redan nu slå fast lönen. Om komitén begick ett fel och bestämde denna lön för lågt, så tror jag, att man också begick ett fel deri, att man bestämde distriktschefernas lön för *högt*. Det blef för mycket, och nu visa sig svårigheter i följd deraf. Men låt detta bestämmas och regleras nästa år och låt denne man hafva sitt månatliga arfvode, och jag tror, att saken så skall ligga bättre.

Det är af denna anledning jag reserverat mig mot det af utskottet framlagda förslaget.

Herr Sjö: Blott ett par ord.

Det var ett yttrande af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, som jag glömde att besvara. Det var nemligen hans påstående, att min beräkning öfver lönen för öfverdirektören icke vore riktig. Jag ber att i det fallet få uppläsa här från betänkan- det: »Öfverdirektörs aflöning utgjordes af fast arfvode, 6,400 kronor, samt två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive fem och tio år. Det är väl 7,400 kronor. Det sade jag. Och så komma nu dessa 2,100 kronor. Det måtte väl tillsammans utgöra 9,500 kronor. Dock med afdrag af ålderstillägg, då de intjenas.

Om personligt löne- tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Hvad angår det, som herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrade i ironi mot mig, skall jag icke inlåta mig på att besvara detta. Det må stå för herr statsrådets egen räkning. Hvad mig angår, skall jag alltid ändå söka att arbeta för hvad jag anser vara rätt, såväl i denna som andra frågor.

Herr Nordström i Stockholm: Blott några få ord! En ärad talare sade, att det skulle varit bättre, om man icke föreslagit 8,500 kronor, utan den summa, som precis motsvarar hvad den ifrågavarande personen afstår. Det är icke mycket, hvarmed 8,500 kronor öfverskjuta hvad han afstår. Han afstår nemligen något öfver 8,000 kronor. Det beror på hvilket värde man sätter på bostaden och vedbranden, och äfven 500 kronor såsom ersättning för det ökade ansvar, som följer den högre tjensten, är väl för öfrigt icke för mycket.

Hvad herr Sjö nyss sade var icke korrekt, ty en öfverdirektör har 6,400 kronor med två ålderstillägg. Han får således efter 10 år 7,400 kronor. Nu är det föreslaget, att, när Corin intjenar sina ålderstillägg, så skall en summa motsvarande dessa dragas af på detta personliga tillägg. Således får han aldrig mer än 8,500 kronor och följaktligen får han alls icke 9,500 eller 10,500 kronor, såsom här nyss sades. Det personliga lönetillägget skall ju minskas med 500 kronor, i den mån han intjenar sina ålderstillägg, och äfven minskas om lönen på något sätt blir reglerad.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman, mine herrar! För min del skulle jag mycket beklaga, om Riksdagen nu fastslår hvad utskottet här tillstyrkt. Om vi tänka oss 6 eller 10 år tillbaka, så skulle man erfarit, att det då icke varit möjligt, hvarken att statsutskottet kunnat komma fram med eller Riksdagen att antaga ett sådant förslag som det ifrågavarande.

På skäl, som förut framhållits, kan jag icke instämma med utskottet, utan yrkar afslag å dess hemställan.

Herr vice talmannen Swartling: Herr talman, mine herrar! Jag vill icke bestrida, att de ärade reservanterna inom utskottet hafva fullkomligt rätt beträffande den omhandlade principen. Men jag hemställer dock, om det är möjligt att fastslå principer och fastställa regler så ovillkorligt bindande, att det icke kan göras något undantag. Jag tror också, att undantag från regler skett icke en gång, utan många gånger. Nu tycker det egentliga skälet till att svårigheter möta ligga deri, att i den kongl. propositionen omnämns den för platsen ifrågasatta personen. För min del kan jag visserligen icke inse, att det varit alldeles nödvändigt att så skett. Men att regeringen öppet framlagt frågan i hela dess vidd och med angifvande af namn, kan jag icke finna vara något så ofantligt klandervärdt. Mig förefaller det emellertid, som om på rena lönegrunder skulle kunnat motiveras denna begäran om löneförhöjning för möjliggörandet af att med fullt lämplig person återbesätta den ledigvordna öfverdirektörsbefattningen vid trafikafdelningen. Redan den omständigheten torde motivera förhöjningen, att en distriktschefs aflöning upp-

går till 8,000 kronor. Han åtnjuter nemligen i fast arfvode jemte ålderstillägg och tilläggsarfvode 6,000 kronor, hvartill kommer rätt till bostad med vedbrand, och att denna rätt bör kunna beräknas till 2,000 kronor torde ingen bestrida. Såsom förut blifvit nämndt uppbär en öfverdirektör å trafikafdelningen i fast arfvode 6,400 kronor, hvartill komma tvenne ålderstillägg å 500 kronor hvardera, eller inalles 7,400 kronor, som är det högsta belopp öfverdirektören kan komma till; således 600 kronor *mindre* än distriktscheferna. Detta är ju uppenbart ett abnormt löneförhållande, som ensamt för sig torde innebära tillräcklig anledning till löneförhöjning för öfverdirektören. Och skulle man som jag hoppas komma att bevilja den begärda aflöningen af 8,500 kronor åt den ifrågavarande personen, och detta skulle, som herr Ivar Månsson synes hysa fruktan för, leda till ett »fustsläende» af aflöningen till detta belopp, så låge enligt mitt förmenande deri icke något orimligt eller ännu mindre någon våda, utan det vore tvärt om fullkomligt i sin ordning.

Det har blifvit framhållet af många och förnekadt af ingen, att det är en synnerligen maktpåliggande plats, som nu talats om, och då de enskilda jernvägarne göra allt för att försäkra sig om de bästa förmågor på de mest kräfvande platserna, så bör väl ock staten se till att den får fullt kvalificerade personer, som kunna sköta sina befattningar på ett för staten tillfredsställande och fördelaktigt sätt.

Den ärade representanten för Konga härad framhöll, bland annat, den stora nedgång i jernvägarnes afkastning, som skett under de sista åren. Detta har redan af jernvägstyrelsens chef blifvit fullt nöjaktigt besvaradt och förklaradt, och jag vill icke upprepa hvad han anförde. Men den omständigheten, att sådana fluktuationer, som verkligen förekommit, kunna ega rum och möjligen bero på andra förhållanden än dem, som varit afgörande för den nu omförmälda nedgången i jernvägarnes afkastning och icke minst bero på den större eller mindre duglighet och omtänksamhet som utvecklas af dem, som hafva förvaltningen om händer — den omständigheten, säger jag, gör det också nödvändigt att på vissa platser erhålla personer, som icke sakna hvad man kallar affärsblick. Att sådana personer af enskilde betalas väl, känna alla, och staten måste därför sätta sig i den ställningen, att den här vid lag kan i någon mån konkurrera med de enskilde.

Jag erkänner, såsom jag redan sagt, att frågan kommit fram på ett något principvidrigt sätt, men då jag anser det vara af synnerligen stor vikt, att ifrågavarande förhållanden blifva på ett godt sätt ordnade, ber jag, för min del, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, och dels att kammaren måtte, med ogillande af berörda hemställan, afslå Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen, som nu till proposition upptog dessa yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja godkänt; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Om personligt löne-tillägg åt A. R. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägstyrelsen.
(Forts.)

Om personligt löne-tillägg åt A. B. Corin såsom chef för trafikafdelningen i jernvägsstyrelsen.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i andra punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med ogillande af utskottets berörda hemställan, afslagit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Voteringen utföll med 69 ja, men 136 nej; Och hade alltså kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 6.

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.

Efter föredragning vidare af statsutskottets utlåtande n:o 27, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar, anförde

Herr von Friesen: Jag har icke begärt ordet för att framställa annat yrkande än om bifall till utskottets förslag. Men då, vid granskningen af Kongl. Maj:ts proposition, jag har fått vissa tvifvelsmål rörande den fråga, som här föreligger, och det kan hända, att andra hysa samma tvifvelsmål, kunde man ju möjligen få dessa häfda genom den öfverläggning, som öfver punkten kan komma att ega rum här i kammaren.

Det, som fäste min uppmärksamhet på denna sak, var, att det belopp, som i år för ändamålet begäres, är vida mindre än de belopp, som på senare åren hafva för samma ändamål af Kongl. Maj:t äskats. Detta kan ju förklaras dermed, att då anslagen under föregående år varit rikliga, skulle nu icke så stort behof föreligga för samma sak. Men då jag hört efter, hvilka framställningar blifvit gjorda af de underordnade myndigheterna angående detta behof, har det befunnits, att de önskningar, som äro framställda af distriktsförvaltningarna, afse belopp, som vida öfverstiga de belopp, som här af Kongl. Maj:t begäras. Då framträder genast den betänkligheten, huruvida dessa belopp afsigtligen äro afprutade, för att icke summorna skulle blifva för stora och för att statsbudgeten i år skulle gå ihop. Det är ju den ena möjligheten. Den andra möjligheten är den, att distriktsförvaltningarnas anspråk hafva befunnits vara för höga, så att de icke lämpligen nu böra tillfredsställas. Är förhållandet sådant som nu sist nämndes, då är ju ingenting annat än godt att i saken säga, men är det så, att anspråken hafva varit fullt befogade och man sålunda endast för att få statsbudgeten att gå i hop ansett sig böra göra afprutningar, då är saken mera betänkelig, ty det kan då väntas, att inom ganska kort tid skola framkomma så mycket större och

ökade anspråk, och hvem vet, om statsbudgeten då är bättre? Det vore därför af intresse att få veta, huru med denna sak i verkligheten sig förhåller. Det är ju tydligt, att alla måste önska, att omkostnader göras för de nuvarande jernvägarnes bibehållande i fullt trafikabelt skick. Ty annars är stark fara för handen, att jernvägarne skola — långt ifrån att bära sig — gå med förlust. Dessa utgifter må väl vara i ordets egentliga mening produktiva.

Jag vidhåller, att det vore önskligt få veta, huru med denna sak sig förhåller.

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.
(Forts.)

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman! Mina herrar! Med anledning af den siste talarens yttrande ber jag få meddela, att, såsom han sagt, vederbörande distriktsförvaltningar begärt vida större belopp för nya byggnader och anläggningar, än som här blifvit på jernvägsstyrelsens förslag af Kongl. Maj:t äskade. Så har t. ex. — jag vill blott plocka ut några af dessa högre belopp — en distriktsförvaltning gjort framställning om ett anslag af 900,000 kronor till ytterligare fullföljd af den nya centralverkstaden i Örebro, som ju dock icke ännu är fullt färdig, ehuru den redan till en betydande del för sitt ändamål tagits i anspråk. Jernvägsstyrelsen har emellertid icke velat så snart, och innan mera erfarenhet vunnits om verkstaden och åtskilliga derpå inverkan förhållanden, begära anslag till ytterligare fortsättning af denna anläggning.

Vidare har af en distriktsförvaltning anslag begärts för Eslöfs station, hvilken skulle kräfvat ett mycket afsevärdt belopp för att bringas till den punkt, till hvilken den bör komma. Men då detta jemväl är beroende på aftal, som måste träffas med flere — jag vill minnas fyra eller fem — enskilda jernvägar, som sammanstöta i Eslöf, och då dessa aftal stött på stora svårigheter, har man naturligtvis icke nu velat i framställningen till Riksdagen taga upp de 250,000 kronor, som härför begärts af distriktsförvaltningen. På samma sätt förhåller det sig med åtskilliga andra poster.

För att icke blifva missförstådd, vill jag framhålla, att uti hvad här blifvit begärtd *icke* ingår något som tillhör det *ordinarie underhållet* å jernvägarne, ty medel härtill beviljas på omkostnadsstaten, som af Kongl. Maj:t fastställs och af trafikmedel betalas. Visserligen ha i jernvägarnes historia förekommit perioder med sjunkande inkomster och ökade utgifter, då man mycket inskränkt detta underhåll. Ett sådant tillvägagående har man fått dyrt betala genom forceradt underhåll, när goda tider åter inträffat; men så är icke förhållandet nu. Nogsamt skall man nu akta sig för att slå in på en sådan väg. Tvärtom skall man i dåliga tider, som möjligen komma, fortfarande väl underhålla banorna och försöka sätta dem i så godt stånd, att deras trafikförmåga blir så fullgod, att man kan taga emot ökad trafik, då den börjar växa. Och på sådant sätt kan man då förtjena penningar. Man får aldrig släppa efter på underhållet. Deremot kan man möjligen under dåliga tider se till, att en del saker icke byggas, som icke äro så fullt för ögonblicket nödvändiga och som därför möjligen kunna skjutas fram en liten smula i tiden. Som vi dessutom hafva under flere föregående år fått rikliga

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.

anslag af Riksdagen till nya byggnader och anläggningar, finnes fullt fog att innevarande år endast upptaga ett mindre anslagsbelopp, i synnerhet som från föregående år ännu återstå en del medel, som icke blifvit använda, och det ej föreligger något som helst skäl att för mycket forcera arbetena.

Jag är viss om att herr von Friesens farhågor, att vi, därför att vi nu begärt mindre belopp än vanligt, skulle åsidosätta de fordringar, som måste ställas på jernvägarnes underhåll, äro oberättigade, och jag får sålunda anhålla, att herrarne godhetsfullt ville bifalla utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Jag är mycket tacksam för de upplysningar, som lemnats af generaldirektören för jernvägsstyrelsen. Det är endast i fråga om en sak jag skulle vilja göra några erinringar.

På den tid, då all industri hade ett kolossalt uppsving och utvecklade sig på ett sätt, som man förut icke kunnat ana, på den tiden ansträngde sig också statens jernvägar att göra kolossala arbeten. Nu åter, då industrien synes gå nedåt och tillfällena till arbeten inom industrien tyckas bli allt mindre och mindre, nu synas också jernvägarne vilja inskränka sina arbeten. Detta synes mig icke vara ett riktigt tillvägagående; det synes mig, som om statens inrättningar ingalunda borde öka den arbetsbrist, som uppkommer derigenom att industrien befinner sig i en vågdal, utan att det vore nyttigare för landet, om den principen följdes, att staten sökte minska denna arbetsbrist.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman! Mine herrar! Jag är mycket tacksam för det uttalande, som den siste ärade talarne gjorde. Det gick i precis samma riktning, som det jag tillät mig säga under föregående riksdag. Man skall under dåliga tider, då industrien och trafiken ligga nere, bereda sig för den ökade trafik, som kommer under de tider, när ett uppsving åter inträder. Jag har framhållit detta, då fråga var om anskaffande af ny rullande materiel för jernvägarne, och såsom jag förut nämnde, bör man ingalunda nu, såsom understundom förut skett, genom att på något sätt inskränka underhållsarbetet, minska jernvägarnes trafikförmåga, därför att konjunkturerna äro nedåtgående. Tvärtom bör man nu bereda sig på den tid, då uppsving åter inträder, för att då vara rustad att taga emot den ökade trafiken. På sådant sätt undvikes, att sådana svårigheter att tillfredsställa trafikens behof å nyo uppstå, som förefunnos under föregående höga perioden, hvilken jag kan säga började år 1895 och nu lider mot sitt slut. Den erfarenhet, som vi då fingo, har nogsamnt lärt oss, att, äfven om inkomsterna af trafiken något skulle minskas, man icke får släppa efter på underhållsarbetena, utan städs hålla banorna i ett fullt trafikvärdigt skick och i möjligaste mån förbättra dem. Att vi nu begärt ett mindre belopp än föregående år beror, såsom jag redan förut nämnt, derpå, att vissa större arbeten, som blifvit af distriktsförvaltningarne föreslagna, icke ansetts behöfva utföras redan nu, och vidare derpå, att en del nu pågående arbeten måste avslutas, innan andra kunna påbörjas. Jag vet väl, att man ställer stora fordringar på jernvägarne, och det går, kan jag nästan säga, knappast någon dag, utan att det inkommer framställ-

ningar, att stationen A. eller stationen B. skall förbättras, stationshusen förstoras eller det eller det göras. Icke kan man emellertid svara ja på alla dessa framställningar. Hvad som emellertid är mest nödvändigt af alla nya anordningar, det är att stationsområdena utvidgas, så att de stora tågen, efter hvilka man nu allt mer och mer sträfvar, må kunna mötas, och att nödigt utrymme för trafiken må kunna beredas. Sedermera får man tänka på förbättrande af stationshusen och deras förseende med lämpligare och bekvämare lokaler.

Jag får alltså ännu en gång betona, att jag icke anser, att herr von Friesen har något skäl för de af honom uttalade farhågorna.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! Kongl. jernvägsstyrelsen har för nu ifrågavarande ändamål hos Kongl. Maj:t framställt begäran om ett anslag för år 1903 af 1,050,000 kronor, och Kongl. Maj:t föreslår på grund häraf Riksdagen att bevilja denna summa. I jernvägsstyrelsens förslag finna vi åtskilliga specifikationer öfver de arbeten, som äro påtänkta till utförande, och bland dessa finnas upptagna sådana mindre poster som t. ex. uppförande af ett lokomotivstall vid Kil för 4,000 kronor, af en inhägnad vid Hesselholm till upplagsplats för stenkol 1,800 kronor, uppsättning af en vattenkastare vid Helsingborgs ångfärjestation 1,500 kronor, tillbyggnad af gods-magasinet vid Helgum 3,800 kronor och vid Elfsby 1,700 kronor. Det må väl förefalla egendomligt, att, då man går in i en så minutiös specifikation beträffande en del af arbetena, jernvägsstyrelsen sedan kommer med den respektabla summan af 328,600 kronor, som skulle utgå under rubriken: *diverse arbeten*. Statsutskottet har fäst Riksdagens uppmärksamhet på detta förhållande, och jag antager, att det skall komma att lända vederbörande till efterrättelse. Jag får för min del begagna mig af detta tillfälle för att uttala den mening, att jag i ett sådant jernvägsstyrelsens förfaringssätt ser en origtighet, som jag vill hoppas må för framtiden uteblifva.

Beträffande det uttalande, som vi nyss hörde från stockholmsbänken af herr von Friesen, kan jag för min del endast följa honom ett stycke på hans väg.

Han sade nemligen, om jag fattade honom rätt, att under sämre konjunkurer och då brist på arbete började att inträda, jernvägsförvaltningen skulle se till, att den förskaffade arbete åt industrien i landet. Jag har ingenting emot att godkänna den tanken, men endast så långt, att ej nitet dervid drifves derhän, att statens jernvägsstyrelse t. ex. skulle lägga an på att utföra flera arbeten än sådana, som äro nyttiga och nödvändiga för statsjernvägarne. Under förutsättning att herr von Friesen icke har afsett något annat med sitt uttalande än detta, kan jag biträda hans mening. Men skulle talarens mening äfven innebära, att statens jernvägsstyrelse, för att t. ex. skaffa verksamhet åt de industriella verkstäderna här i landet, skulle låta utföra mera arbeten, än som behofvet vid jernvägarne verkligen påkallade — då vill jag ej vara med derom. Det svar, som herr generaldirektören afgaf å herr von Friesens första framställning, finner jag för min del icke vara alldeles tillfredsställande. Om jag nemligen fattat herr von Friesens mening rätt, så var det

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.
(Forts.)

den, att, då här icke begäres för statens jernvägars nybyggnader större summa än 1,050,000 för år 1903, men det är bekant, att distriktsförvaltningarna begärt för samma år en vida större summa, kan man då vara fullt öfvertygad om att man tillgodoser ändamålet i fråga på ett fullt tillfredsställande sätt med hvad på jernvägsstyrelsens förslag här begäres? Ja, jag skulle vilja tillägga någonting rörande underhållsfrågan. Det är mera en upplysning, jag söker, än någonting annat. Om nemligen så skulle vara, att uti hvad distriktsförvaltningarna här hafva begärt samt uti de af Kongl. Maj:t begärda 1,050,000 kronorna skulle ligga äfven en del af underhållet vid statens jernvägar — då kan det vara fara värdt, om man med den mindre summan har tillfredsställt berättigade fordringar för statens jernvägars ordentliga drift. Jag vet icke, som sagdt, om vi äro så långt inne på underhållsfrågan, att min farhåga kan hafva något berättigande. Men det skulle vara af det allra största intresse att från vederbörligt håll få upplysning derom.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman! Jag skall först bedja att få besvara det sista spørsmålet. När jag förra gången hade ordet, nämnde jag, att kostnaderna för underhållet gäldas af trafikmedel jemlikt den utaf Kongl. Maj:t för hvarje år fastställda omkostnadsstaten, och icke med det extra anslaget till nya byggnader och anläggningar; och jag kan försäkra, att vi ytterst strängt och noggrant iakttaga denna skilnad.

Det kan ju förefalla, när det talas om nedläggande af spår för att göra en station större, som om kostnaden härför skulle kunna hänföras till underhållet. Men så är icke händelsen, dylika utgifter måste påföras kapitalet.

Att distriktsförvaltningarna begärt mera än jernvägsstyrelsen sedermera föreslagit hos Kongl. Maj:t, är beroende till stor del på de stora belopp, hvilka vi, såsom jag förut i dag nämnt, ej ännu ansett tiden vara inne att upptaga. Jag tror, att jag kan bestämdt försäkra — jag tror icke, utan jag vet, att jag kan bestämdt försäkra, att den farhåga, som den siste ärade talaren framkastade, nemligen att uti detta anslag till nya byggnader och anläggningar skulle ingå sådana poster, som tillhörde det ordinarie underhållet, är obehöfvig, ja, oberrättigad.

Hvad angår anslaget till diverse arbeten, har detta synts talaren något stort, och det har vidare väckt hans uppmärksamhet, att åtskilliga småposter finnas specificerade. Jag vill då be att få erinra derom, att det finnes ändå flera småposter, som icke blifvit specificerade. Dessutom blir det, till följd af jernvägsdriftens framåtskridande, allt mer och mer nödvändigt, att jernvägsstyrelsen kan röra sig litet friare. Vi sträfva efter att få banvallen förstärkt, vi sträfva efter att få stora lokomotiv; allt detta för att kunna draga fram långa och tunga tåg, hvarigenom man skulle bland annat vinna det, att man komme ifrån den ytterst dyrbara och kostsamma »hjelptjensten». År 1899 hade hjelptjensten, d. v. s. att man kör med två lokomotiv för ett och samma tåg, uppnått en sådan höjd, att den utgjorde inemot 13 procent af sammanlagda antalet tågakilometer. Genom de åtgärder,

som redan vidtagits, har nu redan hjälptjensten minskats så, att den innevarande år utgör c:a 8 procent. I stället för att köra med små tåg på 20 à 30 vagnar, kunna vi nu med de nya lokomotiven föra fram tåg med ända till 50 vagnar och derutöfver. Derigenom bör man kunna föra fram en nettoton mycket billigare än förut, när man ofta körde med två lokomotiv. Då framställer sig emellertid den frågan: hvar skola dessa långa tåg mötas? Ja, det kan man icke annat än med fortsatt tidtabellsarbete exakt utröna. Men skola de mötas å en station, som har för litet utrymme, är för kort, så måste man hafva tillfälle att lägga ut en sådan station. Det är *ett* skäl, hvarför vi begärt så stort »diverse-anslags»-belopp. Vidare hålla vi på att med de anslag, Riksdagen beviljat, införa moderna signalsäkerhets- och vexelförreglingsanordningar. Dessa måste naturligtvis från början göras sådana, att de icke efter några år behöfva göras om, men innan man får alla ritningar m. m. till dessa anordningar rigtiga och klara, kan icke bestämdt sägas, huru långt spårsystemet skall vara å den eller den stationen, å hvilken de nya anordningarna skola inrättas. Derfor kunna vi ej heller begära en viss summa för ändamålet å hvarje plats, utan vi måste hafva detta »diverse-anslag». Vidare hafva distriktsförvaltningarne kommit med åtskilliga framställningar om uppförande af byggnader. Med den erfarenhet, som i sådant afseende vunnits, och då det nu är fallande arbets- och materialiepris, antog jernvägsstyrelsen, att priset å dessa nya byggnader, åtminstone några, skulle kunna reduceras, men nya ritningar och beräkningar medhunnos icke i tid. Af sådan anledning ville vi icke specificera posterna, utan sammanförde dem i ett enda stort anslag.

Då jag emellertid af hvad utskottet skrifvit och den siste ärade talaren framhöll funnit, att detta icke är lämpligt — och jag vill ej förneka det —, skall jag lofva att, såvida jag har med den saken att skaffa, i kommande förslag å nya byggnader och anläggningar närmare specifikation skall meddelas.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Härefter föredrogos hvar för sig bevillningsutskottets nedannämnda memorial:

n:o 5, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 2 i anledning af väckt motion om tullfrihet för icke rökt fläsk.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

N:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkterna 2:o) och 3:o) af bevillningsutskottets betänkande n:o 1 angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Om anslag till nya byggnader m. m. vid statens jernvägar.
(Forts.)

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Hvad utskottet hemställt och föreslagit godkändes.

§ 8.

Om ändringar i brännvinsförsäljningsföreskrifningen. Å föredragningslistan fans härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 7, angående vissa motioner om ändring i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m.

Under *punkten 1* hemställde utskottet, att en af herr *G. Olofsson* i Åvik inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 77, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om sådant förslag till ändring i brännvinsförsäljningsföreskrifningen, att brännvin till mat icke finge serveras annat än mot särskild requisition och mot särskild, i ersättning för maten icke ingående betalning, icke måtte varda af Riksdagen bifallen.

Vid punkten hade reservation afgifvits af herr *Ericsson* i Ofvanyra, som yrkat bifall till herr *Olofssons* ifrågavarande motion.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Olofsson* i Åvik: Då bevillningsutskottet nästan enhälligt afstyrkt min motion, har jag så mycket större anledning att uttala min tacksamhet till den reservant från denna kammare, som inom utskottet vågat yrka bifall till motionen.

Utskottet säger å sidan 2: »För den i ofvanintagne motion föreslagna ändring i brännvinsförsäljningsföreskrifningen anser utskottet tillräckliga skäl icke förefinnas.»

Man behöfver väl icke läsa mellan dessa två rader, för att finna, att utskottet här gjort ett medgifvande, att det dock förefinnas skäl, hvilka jag i min motion också påpekat. Men, säger utskottet, det finnes ej *tillräckliga* skäl. Ja, i det fallet lærer väl utskottets och mitt påstående stå gent emot hvarandra. *Jag* påstår, att det finnes; och *utskottet*, att det *icke* finnes så starka skäl. Det lærer väl lika litet gå för utskottet att bevisa sitt påstående som för mig att bevisa mitt.

Sedan tillägger utskottet:

»Väl må det vara sant, att lagen bör skydda individen mot orättvis behandling, men från denna fordran på lagstiftningen är ett långt steg till att fordra dess mellankomst i det af motionären åsyftade fall, der det är hvarje individs ensak, huruvida han vill underkasta sig den påstådda orättvisa behandlingen eller icke.» Ja, äfven der gör utskottet ett medgifvande, att det föreligger en orättvis behandling. Men här skyller utskottet på något helt annat. Här säger utskottet, att det är individens ensak, huruvida han vill underkasta sig den orättvisa behandlingen eller icke. Ja, äfven här är nog lika svårighet som i förra fallet att bevisa någonting alldeles exakt. Och

jag finner ingen annan utväg för mig än att genom något exempel söka bevisa min åsigt i frågan. Jag skall då icke välja exempel från Stockholm eller någon annan större stad, ty då är jag säker på att jag skulle komma alldeles till korta och utskottet få fullkomligt rätt — utan jag skall i stället vända mig till någon mindre landsortsstad, der jag är litet mera förtrogen med förhållandena, sådana de i verkligheten äro. Jag skall så litet som möjligt afvika från verkligheten.

Jag tänker då närmast på en liten stad, der jag känner till förhållandena mycket väl. Der är det ordnad så, att det är ett bolag, som har denna försäljning om hand, och det ligger naturligtvis icke endast i detta bolags intresse, utan äfven i stadens intresse, att man får den största möjliga förtjenst af bränvinsförsäljningen i bolaget, ty staden får en stor del af vinsten, som ju också kan vara behöfligt. Detta har emellertid till följd det förhållandet — hvilket jag nu särskildt vill beröra — att man försöker hålla bränvinspriset så högt som möjligt. Bolaget eger sedermera att lemna två utskänkingsställen eller restauranter i staden rättighet att försälja bränvin. Nu kunde man ju tänka sig, att dessa försäljningsställen, som omsätta mycket stora kvantiteter bränvin, skulle få detta för billigare pris än den, som kommer och köper en liter af bolaget, men så är icke förhållandet. För närvarande kostar en liter, om jag köper den på magasinet, en krona 20 öre för renadt och en krona 25 öre för tiodubbelt renadt, men när utskänkingsställena skola köpa sitt bränvin på bolagets magasin, få de betala en krona 80 öre för en liter. Detta gör, att bränvinet blir en faktor, som dessa restauranter måste mycket räkna med. När det gäller deras smörgåsbord, der man får suppa bränvin gratis, måste de alldeles gifvet taga mycket hänsyn till de stora kostnader, detta medför. Det inträffade också förra året på den plats, jag nu talat om, att bolaget fann sig föranlåtet att höja priset på bränvin med 10 öre per liter, och följdén blef, att på stadens hotell höjdes priset på smörgåsbordet med 10 öre — huruvida man super en liter bränvin till smörgåsbordet, vet jag dock icke.

Naturligtvis är det, såsom utskottet resonerar, fritt för hvar och en, som tillfälligt åter på ett dylikt ställe, om han vill äta smörgåsbord och således underkasta sig denna kostnad eller icke, men man kan dock tänka sig, att det icke är så alldeles fritt, och jag skall taga ett exempel, som icke ligger så aflägsset. I samma stad, som jag nyss talat om, finnes ett statens elementarläroverk, der undervisningen till stor del upprätthålles med extra lärare. Jag föreställer mig nu, att det kommer en ung lärare till denna stad för att undervisa vid nämnda läroverk. Han frågar antagligen stadens rektor, hvar han skall kunna få ett bra matställe. Ja, så vidt jag vet, har rektorn då bara ett svar att gifva, och det är, att han måste äta på stadens hotell, ty något annat ställe finnes icke. — Det fins visserligen ett annat ställe, som af samma bolag fått sig utskänkingsrätt, men detta går mera under benämningen krog. Den unge läraren har sålunda icke något annat att välja på, utan måste vända sig till föreståndarinnan på hotellet och fråga, hvad en inackordering i maten kostar för månad. Jag antar, att det pris, som uppges, är temligen

Om ändringar i bränvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

Om ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

dyrt, och det är då icke omöjligt, att den unge läraren säger, att han varit i en annan stad förut, der han ätit på ett nykterhetsvårds-
hus, och att priset der stält sig betydligt billigare. Han får då antagligen det svaret: »Ja, hvarför jag måste hålla så högt pris, det är derför att det är så ofantligt högt brännvinspris här.» Den unge mannen torde då invända: »Jag förtär icke brännvin», och kan kanske peka på ett litet blått band, men då svarar värdinnan: »Det kan jag icke taga hänsyn till, ty om jag skulle taga ett billigare pris af er, skulle sedermera alla mina öfriga matgäster blifva missnöjda, och för öfrigt kan jag, då brännvinet står framstaldt på smörgåsbordet, icke kontrollera, huru mycket som supes eller hvem som super.» Jag kan icke förstå annat, än att den unge läraren måste intaga sina måltider på detta hotell, ty så vidt jag vet, finnes ingen annan utväg för honom. Jag tror också att han måste betala det pris, värdinnan fordrar, och ingen lärer väl då kunna bestrida, att han får betala för det brännvin, som de andra förtära, då han får betala högre pris än som är vanligt under andra förhållanden. Jag ber derför att till herrar ledamöter i bevillningsutskottet få framställa den frågan: »Var det denne individs ensak, huruvida han ville underkasta sig ifrågasvarande orättvisa behandling eller icke?» Och jag vore mycket tacksam, om jag kunde få ett korrekt svar på denna fråga.

Sedermera säger utskottet: »Hvad beträffar den andra af motionären framhållna synpunkten, eller den, att smörgåsborden skulle medföra en stark frestelse till dryckenskap, torde den omständigheten, att vid smörgåsborden brännvin serveras utan särskild betalning, icke i sådant afseende vara af den betydelse, som motionären föreställer sig, i hvarje fall icke af så stor betydelse, att en särskild undantagslagstiftning kan anses vara deraf påkallad.» Ja, ordet frestelse är ju individuelt. Hvad som är en frestelse för den ene, behöfver ju icke vara en frestelse för den andre och tvärtom, så att det torde icke löna mödan att tvista mycket om den saken. Syftet med min motion är att söka skydda den uppväxande ungdomen mot hvad jag anser vara en mycket farlig frestelse, och på den grund ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min motion och afslag på utskottets hemställan.

Friherre von Knorring: Herr talman, mina herrar! Den ärade motionären började sitt yttrande med att vända sig mot utskottets ord. Han nämnde, att utskottet sagt, att det icke fans tillräckliga skäl för bifall till hans motion, samt yttrade vidare: »Jag påstår emellertid, att det fins tillräckliga skäl. Sålunda står mitt ja mot utskottets nej och de kunna vare lika goda.» Ja, jag vill icke tvista om hvilket uttalande har det största värdet, hans eller bevillningsutskottets, men jag vill dock säga, att i motionärens yttrande skulle kunna ligga det, att hvarje motionär här i kammaren skulle hafva rätt att komma fram med påståenden, hvilka som helst, utan att behöfva framdraga något bevis för dem, men att ett utskott deremot å sin sida skulle hafva skyldighet att framlägga bevis för att påståendena vore origtiga. Detta synes vara för mycket begärdt.

Vidare påpekade motionären, att utskottet sagt: »Väl må det

vara sant, att lagen bör skydda individen mot orättvis behandling, men från denna fordran på lagstiftningen är ett långt steg till att fordra dess mellankomst i det af motionären åsyftade fall.» Af dessa ord drog han den slutsatsen, att utskottet medgifvit, att det var en orättvis behandling, som försiggick med afseende på betalningen af smörgåsbord. Jag kan visst icke finna, att man kan draga den slutsatsen. Utskottet säger visserligen, att individen bör skyddas mot orättvis behandling, men det är därför visst icke sagdt, att individen i detta fall är utsatt för en orättvis behandling.

Det må vara, att motionen är välmenande — det vill jag visst icke förneka — men nog tror jag, att de flesta medgifva, att den fråga, motionären här dragit fram, mera rör förhållandet mellan källarmästare och deras kunder än statsmakerna. Icke bör man fordra, att Riksdagen skall besluta i frågor sådana som denna. Hvart skulle det leda, om Riksdagen lade sig i dylika frågor? Den ena motionen efter den andra af liknande art skulle framkomma. Men — säger man — det är fråga om bränvin, och Riksdagen beslutar ju ofta i bränvinsfrågor; i lagen angående utskänkning af bränvin gör Riksdagen ofta ändringar. Ja, det är sant, och bevillningsutskottet har just förordat en motion i sådant hänseende, hvilken förekommer bland dem, som snart skola föredragas i kammaren. Men då Riksdagen beslutar i frågor, som röra utskänkning af bränvin, så brukar grunden till dess beslut vara, antingen att gällande förordning åsidosättes eller kringgås och att man därför vill supplera densamma med nya bestämmelser, eller också att man vill förekomma missbruk af spirituosa. Den ärade motionären har emellertid icke påstått, att missbruk af bränvin förekommer vid smörgåsbordet. Han har visserligen sagt, att det kan uppstå en »frestelse» för ungdomen, när de sålunda få se bränvin, att taga sig en sup och att de för framtiden kunde blifva benägna för spirituosa. Ja, det må vara; men såsom herrarne hafva sett i motionen, föreslår motionären sjelf *automater* för tillhandahållande af bränvin vid smörgåsbord. Kunna dock icke äfven sådana medföra en frestelse för ungdomen?

Den verkliga anledningen till motionen synes vara den, att motionären funnit det vara hårdt, att nykterhetsvänner, som äta smörgåsbord, skola vara skyldiga att betala för det bränvin, som förtäres af andra, hvilka icke äro nykterhetsvänner. Häremot kan man ju dock invända, att det icke är nödvändigt att äta smörgåsbord. Jag för min del — och många med mig — bruka sällan äta smörgåsbord. Den ärade motionären kan ju göra på samma sätt. Det finnes ju annan mat att äta, och då behöfver han icke komma i den fatala situationen att behöfva betala en sup för andra. Dessutom vill jag påpeka, att det finnes många, som anse hela smörgåsbordet vara en osed, hvilket kan vara ett särskildt skäl att lägga bort det.

Jag har icke något vidare att tillägga, utan skall endast bedja att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hedgren: Herr talman! Motionären har nu i sitt anförande ytterligare understrukt hvad han i sin motion sagt om den stora

Om ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

orättvisa, som skulle ligga deri, att den, som icke tager en sup till smörgåsbordet, i alla fall skulle få betala lika mycket som alla andra. I fråga om detta torde vi väl emellertid kunna vara ense med utskottet, när det säger, att det icke är någon så stor fara här vid lag, så länge som det nemligen står en hvar fritt att äta smörgåsbord eller ej. I detta fall, liksom i många andra, när man spisar ute på restauranter, är och förblir det så, att den, som har god aptit och stor förmåga att förtära både vått och torrt, tager större valuta för sina penningar än andra, hur man än lagstiftar. Mine herrar, jag ber att i detta sammanhang få erinra om en för många år sedan afiden professor. När denne i ostörd ro fått egna sig åt smörgåsbordet, var det, som om en härjande orkan gått fram der, det så fans sannerligen inte mycket kvar för den, som kom efter.

Motionären hade mycket bekymmer för extra lärarne, som komma till ett mindre samhälle. När en sådan frågar rektor, hvar han skall äta, så svarar rektor, att han icke vet någon annan råd, än att läraren får gå och äta på källare, och då kommer han dit, och fastän han kanske får blått band i knapphållet, måste han det oaktadt betala lika mycket som andra, hvilka använda supen. Ja, mine herrar, detta kan ju vara ledsamt nog, men jag tror dock för min del, att det äfven i smärre samhällen finnes tillfällen att kunna blifva inackorderad i maten, så att man behöfver icke precis gå på källare och äta. Man kan ju inackordera sig hos någon, som också anlagt blå bandet, och då skulle kanske sympatierna bli ömsesidiga.

Men motionen har ju äfven ett sedligt syfte, och detta får man, mine herrar, icke underskatta. Motionären vill genom en sådan lagändring, som den han här föreslagit, söka, särskildt för unge män, om också icke förhindra, åtminstone förminska en utaf de många frestelser till dryckenskap, som erbjuda sig. Ja, mine herrar, nu lemnar jag för min del verkligen derhän, huruvida bränvin till smörgåsbordet kan sägas hafva så stor skuld till dryckenskapen. Jag tror det icke, utan enligt min tanke måste man söka orsakerna till dryckenskapen på helt annat håll. Vi skola blott komma i håg, hurusom de unga männen gå ut och dricka sitt kaffe och sin punsch och blifva sittaude så hela eftermiddagen. *Der* tror jag, att vi hafva den största frestelsen till dryckenskap; bränvinet är nog icke så farligt.

Det kan ju alltid vara lätt att skrifva ned en sådan lagparagraf som den här föreslagna, men man måste också naturligtvis se till, huru den tager sig ut i verkligheten. Jag tror, att om Riksdag och Kongl. Maj:t antaga en sådan bestämmelse som den nu föreslagna, skulle detta helsas med synnerlig glädje och stor tillfredsställelse af med all säkerhet alla innehafvare af våra restauranter. Motionären antydde äfven detsamma i sitt yttrande — jag trodde verkligen icke, att han var så öm om källarmästarne. Han sade, att på den lilla ort, som han omnämnde, finge restaurantinnehafvarne betala mycket högre pris för bränvinet än enskilda personer, och därför måste de också ha bra betaldt för det. Huru skulle det nu gå, om man i praktiken tillämpade en sådan bestämmelse som den af motionären föreslagna? Jo, med all säkerhet skulle det gå så, att de två à tre restauratörer, som innehafva restauranterna i en mindre stad, skulle slå sig till-

sammans för att kunna taga så mycket mera betaldt af allmänheten. Motionären må icke tro, att vi inbilla oss, att priset på smörgåsbordet skulle blifva nedsatt; nej, det blefve nog detsamma, men källarmästarna skulle *derjemte* taga särskildt betaldt för bränvinet och på sådant sätt skaffa sig en alldeles extra inkomst, för hvilken de säkerligen skulle vara mycket tacksamma. Jag är emellertid för min del icke så öm om källarmästarna, som motionären tyckes vara. I de större städerna åter, der restauratörerna äro många, skulle förhållandet blifva ett annat. Om jag t. ex. tager Stockholm, så är det ju gifvet, att för den massa restauratörer, som här konkurrera med hvarandra, spelar den utgift, de hafva för bränvinet vid smörgåsbordet, en mycket liten roll. Hufvudsaken för dem är att skaffa sig så många gäster som möjligt, och derest en sådan lagändring som den nu föreslagna vidtoges, skulle med all säkerhet dessa källarmästare bestämma priset å det bränvin, som requirerades till smörgåsbord, till ett rent minimum, låtom oss säga 1 å 2 öre per sup, och då skulle en dylik lagbestämelse blifva af noll och intet värde.

Herr talman! På grund af hvad jag nu yttrat och på de skäl, utskottet i öfrigt anfört, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Jag för min del kan icke såsom herr Hedgren angifva, vid hvilket tillfälle frestelsen är som störst, vid smörgåsbordet eller vid kaffet; det känner jag icke till. Men både herr Hedgren och jag torde kunna vara ense derom, att frestelsen möter först vid smörgåsbordet, och jag tror, att den, som kan motstå frestelsen vid smörgåsbordet, äfven kan det vid kaffet. Jag vill nemligen erinra herr Hedgren derom, att man vid smörgåsbordet får spritvarorna gratis, medan man deremot vid kaffebordet måste betala dem, och detta kan nog i många afseenden utöfva ett visst inflytande. Jag tror, att det är många, som räkna med slantarne, äfven om icke herr Hedgren gör det. Jag tror därför, att motionären haft fullgoda skäl för sitt förslag. Men nu är det emellertid så, att, när man begär någon ändring i bränvinsförsäljningsförordningen i afsigt att mera direkt stäfja dryckenskapen, så får man alltid det svaret här i Riksdagen: »I nykterhetsvänner! I ären fantaster och begären hvad som är orimligt!» Men om man försöker med några mindre reformer och begär någon liten ändring, som icke egentligen skulle rubba systemet, då får man genast det svaret, att frågan är allt för obetydlig och att det icke tjenar någonting till att närmare tänka på den saken, och det tyckes därför vara svårt att hitta på någonting, som passar. Jag har dock hört sägas, att det nu föreliggande förslaget icke lär vara så obetydligt och opraktiskt. Jag har af åtskilliga kamrater, personer, som känna till denna sak bättre än jag, fått den upplysningen, att i våra grannländer och äfven i öfriga europeiska stater det lär förhålla sig så, att man icke får bränvin gratis, icke ens till smörgåsen, utan man måste betala allt efter gjord requi-sition.

När det är fråga om lagstiftning på andra områden, hvilka som helst, så är man ju i Riksdagen ganska benägen att taga exempel

Om ändringar i bränvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

Om ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

från utlandet. Jag tror, att man äfven här vid lag borde taga exempel från utlandet och vidtaga en sådan lagändring som den nu af motionären föreslagna.

Nu säger friherre von Knorring, att denna fråga är en affär mellan källarmästarna och allmänheten. Herr Hedgren åter säger, att källarmästarna vilja hafva saken ordnad på annat sätt; de vilja nemligen hafva bort brännvinet från smörgåsbordet, och detsamma vilja äfven några af oss här, åtminstone motionären och jag. Således måste någon annan part afgöra frågan, och den lämpligaste parten här vid lag är väl Riksdagen.

Jag instämmer således för min del med motionären och yrkar bifall till det af honom framställda förslaget.

Herr Styrländer: En ärad ledamot af utskottet sade, att denna fråga är en fråga mellan värdshusvärdarne och gästerna, men olyckan är just, att så icke är förhållandet. Jag är nemligen alldeles öfvertygad derom, att om vi, som här sitta och afgöra frågan, vore värdshusvärdar allesamman, skulle vi gå in på herr Olofssons förslag. Värdshusvärdarne och källarmästarna känna nog orättvisan i att behöfva hålla brännvin till smörgåsbordet utan särskild ersättning. Många af dem hafva endast därför en utgift af tusentals kronor per år, och de skulle nog vara tacksamma, om de kunde slippa en sådan utgift.

Att det innebär en orättvisa för dem, som icke begagna brännvin, att behöfva betala lika mycket som andra, det kan väl icke förnekas. Det kan visserligen sägas skämtsamt: Låt bli att äta smörgåsbord, så slipper ni att betala det. Ja, mine herrar, det är mycket godt och bra att säga så, men huru gestaltar det sig i verkligheten? Jo, när vi, som icke begagna brännvin, se ett godt smörgåsbord, vilja vi — och det må väl ingen förtänka oss — gerna vara med och äta af det, och det blir faktiskt så, att vi måste betala en del af det brännvin, som förbrukas af andra. Denna omständighet är dock för mig en bisak, ty jag har den uppfattningen, att vi, som äro absolutister, hafva så goda magar, att vi kunna äta så mycket mera. Jag anser denna fråga vara en nykterhetsfråga i verklig bemärkelse, och jag tror det vara bäst, om den frestelse, som ligger i brännvinet till smörgåsbordet, blefve undanröjd.

Samma talare, som jag nyss omnämnde, sade, att missbruk förekomma här vid lag. Ja, mine herrar, om man frågar en källarmästare, skall man få höra, hurusom det finnes stamkunder, som för hvarje gång de äta vid smörgåsbord taga en fyra, fem à sex supar. Frestelsen dertill är ju också stor. Jag kan dessutom af egen erfarenhet vitsorda, hurusom på den trakt, der jag är bosatt, det ofta händer, vid marknadsstillfällena eller eljest, när mycket folk är samladt, att man kan få se en person gå in till smörgåsbordet och komma ut drucken derifrån. Och det är säkerligen flera än jag, som sett sådant. Det må emellertid vara nog med de exempel, som motionären anført. Jag vill endast framhålla följande fall. Det är en ung man, som är anställd i en affär och som är nödsakad att intaga sina middagsmåltider på restaurant. Han har i sitt hem aldrig smakat brännvin vid smörgåsbordet, kanske dels till följd af sin ungdom, kanske dels

derför att intet bränvin fans der. Men nu, när han är inackorderad på en restaurant, finner han, att han kan få aptitsupen vid smörgåsbordet gratis, och då han ser äldre personer taga den, hvad är naturligare, än att äfven han börjar använda bränvin till smörgåsbordet. Mången ung man har säkerligen på detta sätt kommit in på dryckenskapens bana, och kanske just härigenom har hos honom väckts begär att efter middagen dricka kaffe och konjak eller punsch, som herr Hedgren talade om.

I vår nu gällande bränvinsförsäljningsförordning finnes en bestämmelse, som säger, att på bränvinsutskänkningsställe skall mat finnas att tillgå. Denna bestämmelse erkänna vi alla vara mycket god. Men om ni, mine herrar, skulle vända om denna sats och säga, att der mat serveras, skall äfven bränvin finnas att tillgå, skulle vi naturligtvis finna en sådan sats absolut barock, och ännu mera barockt skulle vi allesammans tycka det vara, om man sade, att der mat serveras, skall bränvin alltid finnas att tillgå gratis. Nu hafva vi lyckligtvis ingen sådan bestämmelse i vår bränvinsförsäljningsförordning, men i verkligheten hafva vi såsom en oskrifven lag, att på smörgåsbordet i en restaurant alltid skall finnas bränvin, som man eger att använda gratis; och detta sätt att tillhandahålla bränvin måste ju, om det, stadgadt genom en lagbestämmelse, vore origtigt, äfven nu vara origtigt.

Den förändring, som motionären nu åsyftar, innebär ju icke något ingrepp i den personliga friheten hos dem, som begagna spritvaror, utan det lemnas ju frihet åt dem, som så önska, att taga en sup till smörgåsbordet. Vi nykterhetsvänner vilja här tillämpa samma princip som i fråga om ölhandeln. Vi vilja ju skilja denna senare från all annan handel, och så äfven här; vi vilja skilja handeln med mat vid smörgåsbordet ifrån serveringen af en sup till smörgåsbordet. Vi vilja hafva bort den allmänna åskådningen hos vårt folk, att smörgåsbordet ovilkorligen kräfver, att man skall taga sig en sup. Vi vilja icke förmena någon att taga sig en sup, men vi vilja bortarbete den allmänna åskådningen, att man bör göra det, hvilken ju är en mörk fläck för vårt folk.

Jag anser sålunda, att de skäl, som utskottet anfört mot motionären, icke äro tillräckligt talande, och jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Sandquist: Då jag nyss hörde herr Hedgrens yttrande rörande smörgåsbordets betydelse, rann det mig i minnet hvad den hänsofne nykterhetsveteranen, domprosten Wieselgren i Göteborg på sin tid yttrade om de frestelser, som äro förenade med smörgåsbordet. Han har uti en af sina skrifter anfört ett uttalande af professor Florman, ett namn, som jag förmodar är så mycket känt, att man kan tillskrifva detta uttalande någon betydelse här vid lag. »Framför allt», säger denne professor till domprosten Wieselgren, »glöm icke, att i de föredrag, som du håller landet rundt, framhålla, att smörgåsbordet är den första stationen på dryckenskapens väg.» Jag har tillåtit mig att här citera detta yttrande, då jag tror, att det för oss kan hafva sin stora betydelse.

*Om ändringar i
bränvinsförsäljningsförordningen.*
(Forts.)

Om ändringar i
brännvinsförsäljningsförrordningen.
(Forts.)

Jag ber för öfrigt att få yrka bifall till motionen.

Herr Waldenström: Jag har icke begärt ordet för att göra något yrkande, och detta af det skäl, att jag i vissa afseenden icke kan gilla herr Olofssons motion. Men den tanke, som ligger uti densamma, anser jag vara af större betydelse, än att man bör få gyckla bort den, såsom man här har försökt.

Det, som nyss af en talare anfördes ur domprosten Wieselgrens skrifter, är verkligen tankvärda ord. Det är enligt min öfvertygelse ofta så, att denna fria supning vid smörgåsborden å våra restauranter leder unge män in på dryckenskapens bana, och att dessa aptitsupar draga med sig ölhalfvor samt derefter kaffe med konjak m. m., som herr Hedgren talade om.

Jag tror för öfrigt, att ett sådant förslag som motionärens skulle ha stor betydelse äfven i ett annat afseende. Som herrarne veta, står det i vår brännvinsförsäljningsförrättning, att utskänkingsställe skall vara stängdt på tid, då utskänkning icke är tillåten. Men utskänkingsställe är hvarje lokal. Men man har utskänkingsrättigheter. Och utskänkningstiden är i lag bestämd. Nu kommer emellertid gång efter annan restauratörer till Konungens befallningshafvande och begära att få ha sina lokaler öppna till kl. 11, kl. 12 o. s. v. på natten. Dervid åberopa de sig på, att det t. ex. kommer ett tåg kl. 11 eller en ordinarie ångbåt kl. $\frac{1}{2}$ 11 o. s. v., och då vore det ju orimligt, att de resande, som följde med dessa tåg och båtar, icke skulle kunna få någon qvällsmat, när de komme fram. Ja, hvarför? Jo, just för aptitsupens skull, ty då den enligt lag icke får utskänkas vid den tiden, så får icke heller matstället vara öppet då. På detta sätt sker, att matserveringen, som ej rimligen under nämnda förhållanden kan vägras, drager det med sig, att utskänkning förekommer långt utöfver den tid, efter hvilken den enligt nuvarande lag icke skulle vara tillåten. Oupphörligt förekommer sådant. Och medan man väntar på resande matgäster, som kanske aldrig komma, sitta andra vid alla bord och dricka i alla rum.

Jag tror därför, att om man finge en lagbestämmelse, som på våra restauranter absolut skilde aptitsupen från måltiderna, så skulle denna fråga lösas ganska bra. Matsalen behöfde då ej vara stängd för det, att ingen utskänkning finge förekomma, och resande, som komme, om det också vore kl. 12 på natten, skulle utan svårighet få sig mat. Och hvarför skulle svenskarne icke, såsom andra nationer, äta utan att supå brännvin?

Herr talman! Jag skall, som jag redan sagt, icke göra något yrkande, men jag har velat säga detta för att i min mån visa, att saken verkligen icke är gjord för skämt.

Med herr Waldenström instämde herr *Hazén*.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Under densamma hade yrkat *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Sedan herr talman gifvit proposition å dessa yrkanden, förklarade herr talmannen

sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Emellertid begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition: *Om ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.*

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i första punkten af utskottets förevarande betänkande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr G. Olofsson i Ävik i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utvisade 104 ja mot 88 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

Härefter föredrogs *punkten 2*, deruti utskottet hemställt, att en af herr *O. G. Eklund* i Stockholm inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 123, om införande i gällande brännvinsförsäljningsförordning af förbud mot utskänkning af bränvin medelst automat, icke måtte varda af Riksdagen bifallen.

Utskottets berörda hemställan föredrogs, hvaruppå ordet lemnades till motionären

Herr Eklund i Stockholm, som yttrade: Herr talman! Mine herrar! Jag har, såsom nyss hördes af det upplästa utlåtandet från bevillningsutskottet, anhållit, att Riksdagen måtte antaga ett sådant tillägg till brännvinsförsäljningsförordningen, att utskänkning af bränvin medelst automat blefve förbjuden. Bevillningsutskottet har emellertid afstyrkt den ifrågakvarande motionen under hänvisning till det förhållandet, att i nu gällande brännvinsförsäljningsförordning stadgade straffbestämmelser mot olaga utskänkning skulle vara tillämpliga såväl i fråga om servering, som sker genom personer, som i fråga om servering, som sker medelst automatisk anordning.

Genom att säga detta har enligt mitt förmenande bevillningsutskottet, om också indirekt, sagt, att utskänkning af bränvin medelst automatisk anordning är laglig eller åtminstone kan tänkas icke vara stridande mot förordningens anda och mening, såsom jag i min motion har sagt. Jag ber få förklara, att jag fortfarande har den uppfattningen, att utskänkning af bränvin medelst automat strider mot brännvinsförsäljningsförordningens anda och afsigt.

I § 28 af gällande brännvinsförsäljningsförordning stadgas, att bränvin icke får utskänkas till minderårig eller till person, som är berusad. —

Huru är det möjligt, frågar jag, att en maskin eller automat kan iakttaga dessa bestämmelser? Nå, säger man då, det tillkommer vederbörande att hafva personer till hands, som öfvervaka detta.

Om ändringar i bränvinsförsäljningsföroordningen.
(Forts.)

I fall det är så, att den person, som innehar en automatisk serveringslokal, är tvungen att hafva en ganska stor personal tillgänglig för att öfvervaka, att allt går rätt till, så har ju, synes det mig, den automatiska anordningen ingen som helst betydelse, ty den har ju tillkommit, därför att vederbörande skall *slippa* hafva en större tjänstepersonal till hands. Automaten i och för sig är ju icke känslig för något annat än den ilagda slantens vikt, och är den korrekt, så serverar automaten, utan hänsyn till hvad lag och författningar bestämma. Antag nu, att ett lagbrott begås på så sätt, att till exempel en minderårig eller rusig person serveras der. Då har man enligt bevillningsutskottets uppfattning rätt att väcka åtal. Men hvem skall då åtalas enligt vår nuvarande lagstiftning? Om vi slå upp § 47 i bränvinsförsäljningsföroordningen, lyder den på följande sätt:

»Husbonde ansvarar för förbrytelse, som med hans vetskap mot denna förordning begås af hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, likasom voro förbrytelsen af husebonden sjelf gjord», men icke kan man väl hänföra automaten till något af dessa uttryck: »husfolk eller i hans arbete antagen person». Då får man anse, säger man, att husebonden sjelf skall ansvara i detta fall, men han skyddas emellertid med, att förbrytelsen skett utan hans vetskap. Jag undrar, huruvida, om man beifrar ett sådant lagbrott, utfördt på sätt, jag här omnämnt, domstolen skall anse innehafvaren af utskänkningsrättigheten vara ansvarig för lagbrott, då serveringen skett genom automat. Jag anser, att frågan är mycket tvistig, och jag tror icke, att domstolen skulle falla en sådan person. Det synes mig, att, om man skulle medgifva sådan här servering medelst automat, det borde åtminstone stadgas i lagen, att för sådan servering är innehafvaren absolut ansvarig, vare sig han är närvarande eller icke, vare sig det skett med eller utan hans vetskap.

Den fråga, jag här förelagt Riksdagen till granskning, är ju visserligen för närvarande en, praktiskt sedt, ringa fråga, ty bränvinsutskänkning medelst automat har icke fått någon vidsträckt omfattning, men det kan ju mycket väl tänkas, att detta sätt för servering utvidgas i ganska stor skala, och därför föreföll det mig vara bättre att stämna i bäcken än att sedermera nödgas stämna i ån. För öfrigt har denna fråga också, såsom jag nu visat, en principiel betydelse, och det synes mig, som utskottet härvid något lättvindigt — ja, jag vill just icke säga det heller, men för tillfället kan jag icke finna något annat ord — behandlat denna motion. Det synes mig därför, att man icke kan låta frågan falla utan att yttra något vid dess föredragning.

Då jag i min motion icke ansett mig kunna formulera den lagbestämmelse, hvilken jag önskar få i förordningen införd, utan hemställt, att utskottet måtte göra det, kan jag under sådana förhållanden icke för närvarande yrka bifall till min motion. Då jag likväl nu vill framställa ett yrkande, på det frågan icke må aldeles dö bort utan närmare pröfning, hemställer jag om återremiss till bevillningsutskottet.

Herr Hedgren: Jag får öppet erkänna, att jag har synnerligen stora sympatier för den föreliggande motionen, ty afsigten med bränvinsförsäljningsförordningen och andan i dess paragrafer äro tydligen sådana, att man önskar, att en ständig och personlig kontroll skall förefinnas, för att lagen skall efterleivas. Man har naturligtvis, såsom motionären påpekat, rätt svårt att tänka sig, att en sådan kontroll skall kunna ega rum, när det är fråga om utskänkning medelst automat.

Om ändringar i b) ämningsförsäljningsförordningen.

(Forts.)

För att emellertid förvissa mig om, huru det i verkligheten går till vid denna utskänkning medelst automat, besökte jag sjelf i går tillsammans med en kamrat automaten vid Riddarhustorget här i staden. Jag kan icke neka till, att jag var litet smått nyfiken, hur serveringen skulle ega rum der. med tanke på öfrig servering medelst automat, men när vi kommo in, så befans det, att denna automat var precis lika alla andra af samma slag. Det fans der en massa olika fack med hyllor, och på hvart och ett af dessa fack fans vidare angifvet hvad det innehöll. Der kunde man få olika sorters öl, kaffe, mjölk, smörgåsar och annan mat, o. s. v. Jag genomgick alla dessa fack för att finna det, som jag sökte, nemligen bränvin, men det fick jag icke tag i. Jag trodde nemligen, att det skulle stå med stora bokstäfver: renadt, kummin, aqvavit, men något sådant såg jag icke. Jag vände mig då till kassörskan och frågade, om jag icke kunde få mig en sup. »Jo, var så god, det finnes der» svarade hon och pekade på ett fack midt emot sig, hvilket jag förut icke observerat. Detta fack innehöll en fyra à fem hyllor på hvarandra, och på hvarje hylla stod en assiätt med en smörgås och en islagen sup. Så lade jag dit en 25-öring — hvilket jag, inom parentes sagdt, tyckte var rätt dyrt — och fick hvad jag önskade. Sedan jag expedierat det jag fått, vände jag mig till kassörskan för att höra, om inga öfverträdelser blifvit begångna med anledning af denna bränvinsutskänkning, och frågade, om det icke hände, att minderåriga komme in dit och begagnade sig af tillfället att erhålla bränvin, som de här hade och hvilket bolagskrogarne icke erbjöd dem. »Jo», svarade hon, »det har hänt ett par gånger, att sådana försök blifvit gjorda, men de ha alltid blifvit afvisade.» Efter detta besök fick jag visshet om, att det åtminstone på denna automatrestaurant endast serverades bränvin i ett fack och att detta var beläget midt eller snarare snedt emot den plats kassörskan hade, så att hon eller den, som satt der i stället för henne, kunde kontrollera, att allt gick rätt till. Det tog sig således icke så farligt ut i verkligheten, som jag från början hade tänkt mig. Det gäller naturligtvis att hafva ögonen öppna här vid lag. Om detta system att utskänka bränvin utvidgas på ett emot lagens anda och mening stridande sätt, böra också i och med det samma myndigheterna ingripa och väcka åtal.

Motionären gjorde en fråga, som jag skall söka besvara. Han läste upp den paragraf i bränvinsförsäljningsförordningen, som handlar om den, hvilken skall bära ansvaret för olaga utskänkning af bränvin, och han frågade, hvem som här, när det är fråga om automater, egentligen är ansvarig. Han ansåg för sin del, att husbonden eller innehafvaren af automaten icke kunde vara ansvarig här vid lag,

Om ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.

(Forts.)

ty denne skall endast ansvara för sina tjenare. Men enligt min åsigt faller det alldeles af sig sjelft, att i detta fall är husbonden personligen ansvarig, och om förordningen öfverträdes i fråga om försäljning af brännvin medelst automat, kan utan tvifvel innehafvaren af denna åtalas, och det lär väl icke heller vara något tvifvel om, att han icke blir fäld.

Jag har, som sagdt, stora sympatier för motionen, men så länge det visar sig, att kontrollen utöfvas med tillräcklig kraft, tror jag icke, att det är nödvändigt att införa en dylik bestämmelse som den af motionären här föreslagna.

En återremiss af det nu föreliggande betänkandet torde väl icke kunna tjena till någonting, i all synnerhet som Första Kammaren redan bifallit utskottets hemställan.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till hvad utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Waldenström: Jag ber om ursäkt, för att jag så här sent tager till orda i denna fråga.

Att utskänkning af brännvin genom automat är i strid mot brännvinsförsäljningsförordningens anda, tror jag, att herrarne i allmänhet känna. När automaten här nere vid Riddarhustorget öppnades, väckte det också en allmän förvåning. Jag gjorde finansministern uppmärksam på saken, och han tyckte, att det var underligt. Han vände sig till polismästaren. Polismästaren tyckte också, att det var underligt, men han förklarade, att med nuvarande lagstiftning fans det ingen möjlighet att förbjuda denna försäljning. Det är alldeles uppenbart, att allt detta vittnar om, att hvar och en kände, att brännvinsförsäljningsförordningens anda är helt och hållet emot dylik automatisk och opersonlig brännvinsutskänkning.

Det är ju mycket bra, att — såsom kassörskan här nere meddelade herr Hedgren — inga missbruk här vid lagske. Ja, det tror jag väl, att hon lemnat en sådan upplysning. Innehafvaren af automaten skulle nog hafva sagt detsamma. Men skall man i denna sak rätta sig efter de upplysningar, som man får af krögare, eller af dem, som äro i tjänst hos krögare, så kommer man allt ganska snart in på villovägar.

För min del skall jag därför, herr talman, här göra ett yrkande, men icke något annat, än att kammaren måtte återremittera denna punkt. Det utträttat visserligen ingenting faktiskt, men det verkar åtminstone så mycket, att det uttryckligen tillkännagifver, att Andra Kammaren för sin del anser, att en dylik automatisk brännvinsutskänkning är stridande emot andan i vår nuvarande lagstiftning.

Herr Meyer: Jag vill endast fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att derest kammaren nu genom votering beslutar att återremittera detta ärende till bevillningsutskottet, inträffar det kuriösa, att då i förra voteringen 88 röstade för utskänkning af brännvin medelst automater, skola i denna votering antagligen samma 88 rösta för, att automater för utskänkning af brännvin icke måtte införas.

Herr Eklund i Stockholm: Herr talman! Med anledning af hvad den siste ärade talaren anförde ber jag endast få fästa uppmärksamheten derpå, att — såvidt jag kan förstå — de 88 ledamöter af kammaren, som i den nyss anställda voteringen röstade för herr Olofssons motion, visst icke hafva uttalat sig för bränvinsutskänkning medelst automat. Om man nemligen närmare undersöker hvad den ärade motionären hemställt, så finner man, att han icke framställt något yrkande om, att automater för bränvinsutskänkning medelst automat skulle införas. Han nämner endast i förbigående i en passus i motiveringen till motionen, att man möjligen skulle kunna medelst automat ordna bränvinsserveringen vid smörgåsbordet. Jag kan således icke finna, att den siste ärade talarens anmärkning har något som helst fog.

Om ändringar i bränvinsförsäljningsförordningen.

Härmed var öfverläggningen afslutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan; och 2:o) på ärendets återremitterande till bevillningsutskottet. Herr talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i andra punkten af utskottets förevarande betänkande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till bevillningsutskottet återremitterat ifrågavarande ärende.

Omröstningen utvisade 97 ja mot 79 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af ifrågavarande betänkande till klockan 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

§ 9.

Efter samråd med Första Kammarens talman hemställde herr talmannen, att kammaren för sin del ville besluta, att gemensamma omröstningar onsdagen den 5 nästkommande mars skulle företagas öfver de af kamrarna då godkända voteringspropositioner; och blef denna herr talmannens hemställan af kammaren godkänd.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes klockan 3,31 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Rättelser

i Andra Kammarens protokoll n:o 12 för den 15 februari e. m.

Sid. 8 rad. 9 nerifrån *står* få nämndemän, *läs* nämndemännen.
" " " 4 " " man icke får " man får.
